

ZPRÁVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Květen 2007

Ročník XVII

číslo 5

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

OBSAH

Události měsíce

Místopředsedové české a britské vlády o změnách

klimatu 1

Změny klimatu se projevují již dnes 2

Jak ochrana klimatu přispívá k ekonomickému

rozvoji? 3

Praxe ochrany klimatu ve Velké Británii 4

Zprávy ze správy životního prostředí 5

Rozhovor

Daniel Vondrouš: O podpoře ministra, paměti

ministerstva a osobní integritě 17

Analýzy, souhrny, komentáře

Zeleň: Vývoj kácení kolem silnic 22

Polární meteorologie: Pochopení

globálních vlivů 25

Biodiverzita: Countdown 2010 27

Doprava: Evropská cesta k nové

dopravní politice 28

Doprava: Možnosti snižování emisí

oxidu uhličitého 30

Tip

Podej ruku Zemi 32

Místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík jednal s britským vicepremiérem Johnem Prescottem.

MÍSTOPŘEDSEDOVÉ ČESKÉ A BRITSKÉ VLÁDY O ZMĚNÁCH KLIMATU

Místopředseda vlády a ministr životního prostředí Martin Bursík se 12. dubna 2007 v Praze sešel na pracovním jednání s britským vicepremiérem Johnem Prescottem. Jednali spolu zejména o problematice změn klimatu, dopravě ve městech a energetických otázkách.

V politice ochrany klimatu se shodli na důležitosti závazků Evropské unie v rozvoji obnovitelných zdrojů energie a zvýšení energetické efektivity i na dalších praktických krocích v boji proti klimatickým změnám. John Prescott informoval o nově zavedeném poplatku za změny klimatu (Climate Change Levy). Jde o poplatek zejména pro těžký průmysl, který má přispět ke snižování emisí CO₂ a pomoci k přechodu na nízkouhlíkové technologie. Hovořili spolu také o daňových i jiných úlevách pro automobily s alternativním pohonem (např. hybridní auta). Ministr Bursík se mimo jiné zmínil o podpoře automobilů s pohonem na stoprocentní biopaliva, která mají nyní v ČR nulovou sazbu spotřební daně.

Více k tématu na následujících stranách v rubrice Události.

TZ MŽP
Foto MŽP, Martin Mašín

ZMĚNY KLIMATU SE PROJEVUJÍ JIŽ DNES

Mezivládní panel pro změny klimatu (IPCC) zveřejnil 6. dubna 2007 v Bruselu druhou část své v pořadí již čtvrté hodnotící zprávy o klimatických změnách. Tentokrát se zaměřil na dopady klimatických změn na ekosystémy, biodiverzitu i lidskou společnost.

Zpráva pojednává o již prokazatelných dopadech klimatických změn na prakticky všechny typy přírodních i lidských prostředí. IPCC konstatoval, že s vysokou mírou jistoty právě člověkem zaviněná část globálních změn klimatu měla již v posledních třech desetiletích zřetelný vliv na tyto systémy. „Dnes zveřejněný dokument IPCC je určen především politikům. Já proto v co nejkratší době zajistím, aby český překlad dnes zveřejněné zprávy dostali všichni čeští ministři, poslanci i senátoři,“ slíbil ministr životního prostředí Martin Bursík.

Dochází k zásadním změnám v zalednění severních arktických moří, tají pevninské i horské ledovce a ve vyšších horských polohách vznikají nová ledovcová jezírka. S postupným táním permafrostu (oblasti, kde je půda po většinu roku ve zmrzlém stavu) je spojeno také nebezpečí nestability půdního podloží a následných sesuvů půdy i v horských oblastech. Tání má své důsledky i pro arktickou flóru a faunu.

Mění se také hydrologické systémy. Zvyšuje se objem vody z jarních tání, otepluje se voda v řekách i jezerech, což má mj. negativní dopad na kvalitu vody (sinice). Globální změny teplot znamenají také urychlení jarních procesů – olíštění dřevin, klíčení bylin, migrace ptáků a kladení vajec apod. Oblasti původního výskytu řady živočišných a rostlinných druhů se posunují stále více k pólům a do vyšších nadmořských výšek.

Začínají se objevovat také dopady zvýšených teplot na osídlené či lidmi obdělávané oblasti. Dochází k erozím pobřežních oblastí kvůli zvýšené hladině moří. Mění se doba, kdy je možné sít a sázet zemědělské plodiny, prodlužuje se vegetační období. Zaznamenané jsou již také dopady na lidské zdraví – především v Evropě a Asii roste počet úmrtí z vedra, v některých oblastech planety jde o nárůst infekčních chorob a především ve středních zeměpisných šířkách nárůst alergií. Změny klimatu mají dopad i na sportovní aktivity v horách (například lyžování) či život obyvatel Arktidy (zkracuje se např. doba, po kterou mohou na zmrzlé půdě používat motorová vozidla).

Zpráva se zabývá také shrnutím výzkumů, které se snaží předvídat možné budoucí dopady na život na Zemi. Nadále se tedy velmi pravděpodobně bude měnit hydrologická situace planety. Zatímco ve vyšších zeměpisných šířkách a vlhkých tropických oblastech bude přibývat srážek, v subtropích a suchých oblastech tropů tomu bude právě naopak. Tedy tam, kde je již dnes vody nedostatek, bude jí ještě méně. Vzroste počet extrémně silných či intenzivních srážek a následných záplav. Sníží se také objem pitné vody, uložené v ledovcích a sněhové pokrývce vysokých hor. To bude mít za následek nižší dostupnost vody především v letních a podzimních měsících až pro šestinu obyvatel planety.

Pokud se globální teplota během tohoto století zvýší v rozpětí 1 až 3 °C, hrozí úplné vyhynutí 20–30% živočišných, ale i rostlinných druhů. Velké riziko hrozí například korálovým útesům, ohroženým nárůstem teploty mořské vody. Taková změna by zároveň vyvolala zásadní změny ve fungování ekosystémů, které se odrazí i na službách, které z těchto ekosystémů využívá člověk.

Zatímco ve vyšších zeměpisných šířkách může vzrůst úroda, speciálně v suchých oblastech tropů tomu bude právě naopak, což ještě dále zvýší rizika hladomorů. Pokud se globální teploty do konce století nezvýší o více než 3 °C, pak celosvětová produkce potravin spíše vzroste, byť v některých oblastech může být na překážku nedostatek vody potřebné k růstu plodin. Pokud ale teploty budou ještě vyšší, pak to bude mít opačný následek a potravin bude méně.

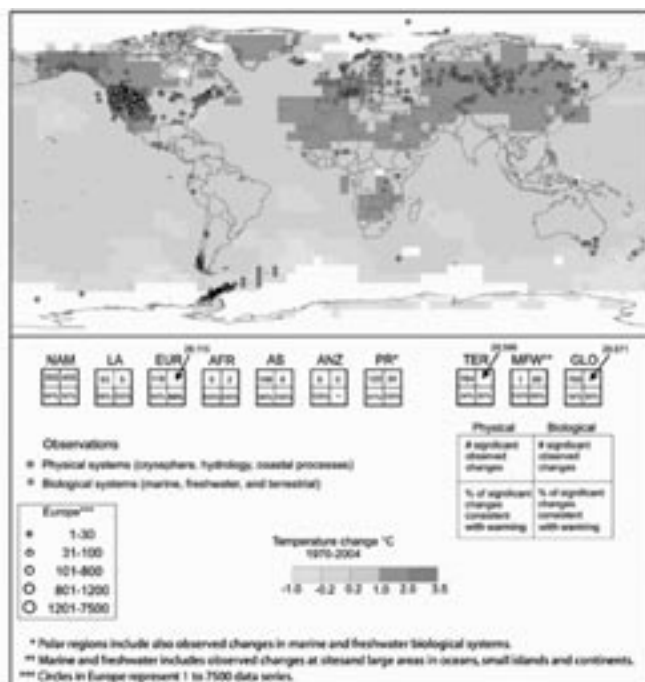
Růstem hladin oceánů by byly bezprostředně ohroženy stamiliony obyvatel pobřežních oblastí. V chudých a hustě zalidněných zemích k tomu ještě navíc přistupuje nízká možnost adaptace na tyto změny a kombinace několika důsledků klimatických změn – ke zvýšení mořské hladiny se přidávají například častější a silnější tropické bouře nebo sesuvy půd. Největší počet takto ohrožených lidí žije v deltách velkých řek v Asii, nejintenzivnější riziko hrozí obyvatelům malých ostrovů.

Postupující klimatické změny s sebou přinesou i řadu zdravotních rizik, která se liší podle regionu. V suchých oblastech jde o ohrožení hladem, v těch vlhkých zase o choroby a zranění související s tropickými bouřemi, záplavami apod. Hrozí například, že se na mnohem větším území než dnes rozšíří malárie. Pozitivním efektem naopak podle IPCC může být nižší počet umrzlých, které ale může více než vyvážit nárůst úmrtí z veder.

Pokud jde o Evropu, zpráva IPCC konstatuje, že se může velmi významně zvýšit počet obětí častějších vln extrémně vysokých letních teplot, nižší dostupnosti pitné vody, rozsáhlých lesních požárů a nižší úrody v jižních částech kontinentu. Na severu mohou klimatické změny znamenat plus v kratším trvání zimy, větší úrodu, přírůstek lesů i více vody pro výrobu elektřiny. Do roku 2020 bude celá Evropa čelit zvýšenému riziku přívalových srážek a záplav, střední Evropa pak navíc častějším jarním povodním po tání sněhu. Záplavy na mořském pobřeží se do roku 2080 dotknou každoročně 2,5 milionu Evropanů. Dosti zásadní změny teplotních i srážkových podmínek se velmi pravděpodobně projeví na změnách podmínek pro zimní i letní turistiku, ale i na přerozdělení energetických potřeb (snížená spotřeba energie v zimě, zvýšení v létě).

Zpráva IPCC na příkladech ukazuje, jak vhodné volené adaptační opatření mohou přírodě pomoci se s nepříznivými dopady částečně vyrovnat, byť adaptační kapacity jsou regionálně velmi nehomogenně rozložené.

TZ MŽP

Na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí www.env.cz je již v českém jazyce dostupná první část letošní zprávy IPCC o změnách klimatu. Mapa z druhé části této zprávy zachycuje změny ve fyzikálních a biologických systémech a teplotě na Zemi mezi léty 1970–2004.

JAK OCHRANA KLIMATU PŘÍSPÍVÁ K EKONOMICKÉMU ROZVOJI?

V Praze probíhala 11.–12. dubna 2007 mezinárodní konference Budoucí politika v oblasti změn klimatu: Výhled po roce 2012.

V rámci konference se setkali zástupci na vysoké úrovni z nových i starých členských států EU a zástupci Evropské komise. Účastníci debatovali o příležitostech i výzvách, které před Evropskou unií klade budoucí politika EU v oblasti změn klimatu. Účastníci se obecně shodli na tom, že snížení emisí skleníkových plynů nabízí škálu příležitostí k posílení ekonomického rozvoje – zejména ve světě rostoucích cen energií a zesilujících potřeb v oblasti dodávek energií a energetické bezpečnosti. Mezi přínosy snížené závislosti na fosilních palivech a vyšší energetické účinnosti patří úspory nákladů na paliva, snížení závislosti na nestálých cenách fosilních paliv, zdravotní přínosy plynoucí z čistší produkce energií a nižších emisí a nové pracovní příležitosti v celé řadě sektorů.

Nové členské státy EU mají všeobecně dobrou pozici ke snižování emisí CO₂. Energetická účinnost v mnoha zemích je stále značně nižší než v zemích EU-15. Zvyšování energetické účinnosti výrobních procesů, spotřebičů, zařízení a budov nabízí těmto zemím prostředek jak k úsporám nákladů na ener-

gie, tak k ochraně klimatu – za současného posilování spíše než brzdění ekonomického rozvoje.

Současně je zapotřebí dalšího snižování emisí skleníkových plynů za účelem zabránit zvyšování průměrných celosvětových povrchových teplot s potenciálně devastujícími následky jak pro životní prostředí, tak pro ekonomiky i lidská společenství. Ve světě rostoucích emisí se budou pravděpodobně zvyšovat extrémní výkyvy počasí včetně sucha, vln veder a záplav a budou působit závažné ekonomické škody.

K zabránění nejdrsnějším důsledkům klimatických změn existuje široká shoda v tom, že by se mělo zaměřit zvýšení celosvětové průměrné teploty o více než 2°C nad pre-industriální úroveň. Tohoto cíle se pravděpodobněji dosáhne, pokud koncentrace skleníkových plynů nepřekročí 440 ppm ekvivalentu CO₂. Ke stabilizování koncentrací na této úrovni budou zapotřebí významná celosvětová snížení emisí. Na zasedání Evropské rady v březnu 2007 EU následně schválila pevný nezávislý cíl snížení o nejméně 20% do roku 2020 (v porovnání s úrovněmi emisí roku 1990). Evropská unie se rovněž dohodla

na snížení emisí skleníkových plynů v rozsahu 30 % do roku 2020, pokud ostatní rozvinuté země přijmou podobné závazky. Pro dlouhodobý výhled EU vyzvala ke snížení o 60–80 % do roku 2050.

Jakožto první krok učinily země EU-15 závazek v rámci Kjótského protokolu snížit své celkové emise skleníkových plynů o 8 % pod úroveň roku 1990 do let 2008–2012, prvního závazkového období. Nové členské státy EU nepatří do této skupiny zemí EU-15, ale všechny s výjimkou Malty a Kypru si stanovily cíle snížení podle Kjótského protokolu. Všechny nové členské státy EU až na jeden jsou v současné době na cestě ke splnění svých cílů snížení podle Kjótského protokolu. Další snižování bude potřeba za účelem inovování ekonomiky Evropy a snižování globálních koncentrací skleníkových plynů tak, jak bylo dohodnuto členskými státy EU.

Na tomto pozadí probíhají mezinárodní jednání zaměřená na debaty o dlouhodobých společných krocích řešících klimatické změny po roce 2012 – tedy po roce, v němž vyprší stávající závazky. Budoucí jednání na téma změn klimatu si vyžádají zapojení lidských i technických zdrojů ze všech členských států EU. Zcela zásadní bude zapojení zainteresovaných stran rekrutujících se z okruhu vládních ministerstev a klíčových sektorů podnikání.

Konferenci zorganizoval Ecologic-Institut pro mezinárodní a evropskou politiku v oblasti životního prostředí (Berlín) ve spolupráci se sítí partnerů ze starých i nových členských států EU.

Více informací: <http://www.ecologic-events.de/climate2012/prague/index.htm>.

TZ MŽP, upraveno (red)

PRAXE OCHRANY KLIMATU VE VELKÉ BRITÁNII

Ministr životního prostředí Martin Bursík jednal 12. dubna 2007 v Praze s britským vicepremiérem Johnem Prescottem o změnách klimatu. (Viz titulní stránka Zpravodaje.)

Podpora místních aktivit

Britský místopředseda vlády mimo jiné hovořil o návrhu zjednodušení místního plánování ve Velké Británii tak, aby přispívalo k boji se změnou klimatu a nevytvářelo například zbytečné bariéry větrným elektrárnám či instalacím solárních panelů. Britská vláda tím chce podpořit zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie. V neposlední řadě se také diskutovalo o úsporách energií a podpoře výstavby nízkoenergetických domů.

Doprava: Chyby, z nichž se lze poučit

John Prescott popsal vývoj ve Velké Británii v posledních letech a upozornil na některé chyby, ze kterých si lze vzít ponaučení. Například v dopravní politice dnes dochází k velkým investicím do oživení a rekonstrukce veřejné dopravy (zejména železnice), která byla v 70. a 80. letech nahrazována individuální automobilovou dopravou. Vzhledem k její rostoucí intenzitě byla v posledních letech představena řada opatření, včetně ekonomických nástrojů – např. zavedení poplatků z přetížení dopravy ve městech. V Londýně vedlo zavedení mýta za vjezd do centrální části města ke 30% snížení dopravního zatížení již během prvního roku.

Byla dohodnuta úzká spolupráce zejména v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, v oblasti obnovitelných zdrojů energie, energetických úspor a zlepšování kvality životního prostředí ve městech.

Sdílení odpovědnosti

Následně se John Prescott a Martin Bursík zúčastnili diskusní večeře na téma sdílení odpovědnosti – Shared responsibilities for Climate

– za účasti politiků, průmyslu, vědců, odborníků i médií. John Prescott zdůraznil, že změna klimatu není jen environmentální otázkou, nýbrž stále více otázkou ekonomickou. Upozornil na závěry Sternovy zprávy, která se zabývá především dopady změny klimatu na ekonomiku a naznačuje, že je stále možné vyhnout se negativním a nejhrošším dopadům změny klimatu, a to prostřednictvím okamžité realizace účinných opatření. Britská vláda reagovala mj. návrhem zákona o klimatických změnách, prvním svého druhu na světě, který stanovuje legislativní rámec ke snížení emisí uhlíku o 60 % do roku 2050.

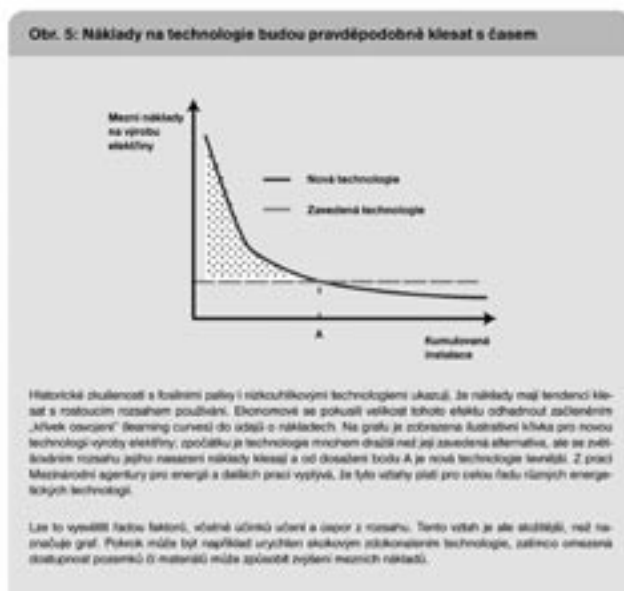
Závazné cíle

Ministr Bursík ve svém vystoupení odkázal na výstupy z předcházejícího bilaterálního jednání s Johnem Prescottem a ocenil aktivity Velké Británie v národním i mezinárodním měřítku. Poukázal na význam spolupráce v boji proti změně klimatu v evropském i globálním kontextu. Mimo jiné připomněl přijaté závěry z Evropské rady v březnu t. r. týkající se snižování emisí skleníkových plynů, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie na celkové spotřebě energie v EU a podílu biopaliv na celkové spotřebě benzínu a nafty v dopravě v EU, které stanovují závazné cíle, nikoliv indikativní, což představuje průlom ve společné politice změny klimatu a energie. Ministr Bursík také zdůraznil potenciál pro zaměstnanost a nové příležitosti pro průmysl, uvedl jako příklad nedávnou návštěvu firmy Škoda Auto.

TZ MŽP, upraveno (red)

Na webu MŽP ČR www.env.cz je v českém jazyce k dispozici shrnutí proslulé zprávy o ekonomických dopadech klimatických změn. Zpracoval ji tým bývalého hlavního ekonoma Světové banky Nicholase Sterna.

Zdroj: *Ekonomické aspekty změny klimatu* (Sternova studie)

ZPRÁVY ZE SPRÁVY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zprávy v této rubrice pocházejí z tiskového a informačního servisu Ministerstva životního prostředí a dalších resortních a spolupracujících organizací, které jsou za zprávami uvedeny. Zprávy jsou redakčně kráceny a upraveny.

PŘÍNOSY A MOŽNOSTI EKOZNAČENÍ

CENIA, česká informační agentura životního prostředí, uspořádala ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ve čtvrtek 22. března seminář na téma Výhody, přínosy a možnosti ekoznačení a propagace ekoznačky. „Seminář je určen všem, kteří chtějí získat informace z oblasti spotřebitelských trendů a související problematiky životního prostředí,“ objasnila Mgr. Adéla Petrová, vedoucí Agentury pro ekologicky šetrné výrobky.

Při agentuře CENIA se problematikou ekoznačení a udílení ekoznaček v České republice zabývá Agentura pro ekologicky šetrné výrobky. Jejím prvořadým úkolem je snaha dovést zájemce především z řad výrobců, dovozců či prodejců spotřebního zboží

k udělení práva užívat ekoznačku Ekologicky šetrný výrobek garantovanou Ministerstvem životního prostředí či evropskou ekoznačku The Flower garantovanou Komisí Evropské unie. Náplní semináře bylo mj. uznávání ekoznačky České republiky v zahraničí. Ze studie společnosti Deloitte, jedné z nejvýznamnějších poradenských společností, vyplývá, že trendem letošního roku v oblasti technologických oborů bude právě vývoj produktů a služeb přátelských k životnímu prostředí.

CENIA,
česká informační agentura životního prostředí

KRKONOŠE 2007 A 2050

Lanovka na Sněžku, Vize Krkonoše 2050, plán péče a projekt využití biomasy byla témata 11. zasedání Regionální sekce Rady Krkonošského národního parku (KRNP), které proběhlo 13. března. Regionální sekce Rady Krkonošského národního parku je poradním orgánem ředitele Správy KRNP. Její existence je dána zákonem o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Členy regionální sekce jsou delegovaní zástupci obcí, Horské služby a nejvýznamnějších právnických a fyzických osob s podnikatelskou činností na území národního parku.

Ředitel Správy KRNP Ing. Jiří Novák informoval o současném stavu jednání v otázce lanové dráhy

na Sněžku. „Největší novinkou je, že město Pec pod Sněžkou přistoupilo na variantu s kapacitou 250 přepravených osob za hodinu“, uvedl. Tento bod byl poslední překážkou bránící dohodě mezi Správou KRNP a městem Pec pod Sněžkou. Správa Krkonošského národního parku v loňském roce navrhla městu Pec pod Sněžkou, namísto záměru vybudovat lyžařský areál Růžohorky, alternativní řešení – rekonstruovat dnešní lanovou dráhu Pec – Růžová hora – Sněžka s posunutím dolní nástupní stanice blíže k centru města a s ponecháním mezistanice na Růžové hoře a horní stanice na vrcholu Sněžky na stávajících místech. Součástí tohoto řešení bylo doplnit již navržené lanovkové propojení lokalit Barandov a Javor novými sjezdovými tratěmi s rozsahem dalšího odlesnění do max. 2 ha. Vědecká sekce Rady Krkonošského národního parku již tuto variantu odsouhlasila. Regionální sekce Rady KRNP také schválila tento návrh. Po mnoha letech různých diskusí kolem Sněžky se zdá, že všechny strany konečně našly kompromisní řešení.

Dalším bodem jednání byla Vize Krkonoše 2050. Již více než dva roky pracovní skupina složená z představitelů místních samospráv, neziskových organizací a odborníků připravuje memorandum – prohlášení ke krkonošské budoucnosti. Na jednání 13. března byla představena konečná podoba Vize připravená k projednání pro místní samosprávy. Pokud ji signatáři přijmou, stane se pro ně vize jakýmsi morálním závazkem, podle kterého by měli posuzovat, zda jejich aktivity směřují ke společně dohodnuté představě budoucích Krkonoš.

Pozornost zúčastněných si vysloužila informace o nově připravovaném Plánu péče o národní park a jeho ochranné pásmo. Je to odborný a koncepční dokument ochrany přírody, který navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu a na zabezpečení zvláště chráněného území před nepříznivými vlivy okolí. Slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody. Pro fyzické ani právnické osoby není závazný. Plán péče schvaluje orgán ochrany přírody zpravidla na období 10 až 15 let. V současnosti platný plán péče byl schválen v roce 1994. Správa KRNP plánuje do konce srpna tohoto roku připravit první pracovní verzi nového plánu péče a předložit ji v průběhu září dotčeným obcím a krajům k připomínkování. Dle harmonogramu bude v lednu roku 2008 předána připomínkováná verze Ministerstvu životního prostředí k zahájení standardního procesu projednávání.

KRNP

TŘETÍ ROK V REGISTRU ZNEČIŠŤOVÁNÍ

K 15. 2. 2007 již třetím rokem plnili uživatelé znečišťujících látek povinnost ohlašovat do Integrovaného registru znečišťování životního prostředí (IRZ). Z výsledků předběžného zpracování zaslaných dat je zřejmé, že nadále dochází k mírnému nárůstu ohlašovatelů do IRZ.

Počet provozoven, za něž byly ohlášeny emise do ovzduší, vody, půdy nebo přenosy, dosahuje čísla 1 000 a meziroční nárůst představuje necelých 20 provozoven ohlašujících do IRZ. „Při srovnání s ohlašovacím rokem 2005, kdy byl meziroční nárůst více

než 100 provozoven, lze předpokládat, že se problematiku IRZ úspěšně podařilo rozšířit do povědomí ohlašovatelů a převážná většina povinných subjektů je již schopna úspěšně vyhodnotit a ohlásit množství produkovaných znečišťujících látek,“ říká Mgr. Zuzanna Hokkyová z oddělení IRZ, které je součástí CENIA, české informační agentury životního prostředí.

Centralizovaný systém ohlašování prostřednictvím centrální ohlašovny Ministerstva životního prostředí zároveň umožnil již při přijímání hlášení odhalit a napravit zejména technické nedostatky zaslaných dat, o čemž svědčí přes 100 opravných hlášení. Správnost a úplnost podaných hlášení je důležitá pro čistotu publikovaných dat a korektnost hlášení, jež Česká republika plní směrem k Evropskému registru emisí znečišťujících látek (EPER).

Všechny údaje ohlášené do IRZ, statistiky a přehledy za látky, kraje, činnosti provozoven apod. včetně grafických přehledů v mapách, budou nejpozději k 30. 9. 2007 zpřístupněny široké veřejnosti na internetových stránkách Integrovaného registru znečišťování www.irz.cz.

CENIA,

česká informační agentura životního prostředí

DIGITÁLNÍ ENCYKLOPEDIE O PŘÍRODĚ ČESKÉHO KRASU

U příležitosti otevření Ekocentra Kavyl ve Svatém Janu pod Skalou bylo ve středu 21. března představeno interaktivního obrázkové CD o přírodě Českého krasu určené především pro školy a pro širokou veřejnost. Jako ve výkladní skříni tu naleznete texty a fotografie více než 240 objektů živé i neživé přírody v Českém krasu. Každý z organismů je zařazen do přírodního prostředí,

ve kterém žije. Součástí CD jsou obrázky a popisy krasových jevů (jeskyní, krápníků apod.), zkamenělin a hornin. Nechybí ani představení ochrany přírody a všech devatenácti přírodních rezervací a přírodních památek, jakož i přehled evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000. Všechna území jsou vyznačena v interaktivní mapě. Informace o přírodě doplňuje výčet nejvýznamnějších historických pamětihodností spolu s tipy pro návštěvníky a turisty. Do budoucna se počítá také s průběžnou aktualizací interaktivního CD v podobě reedic nebo aktualizací doplňků stahovaných z webových stránek. Interaktivní CD vytvořila Správa CHKO Český kras ve spolupráci s dr. Petrem Srpem a s vyšší odbornou školou Svatojánská kolej.

AOPK ČR, CHKO Český kras
Foto CHKO Český kras

NEPOVOLENÉ DANIO

Transgenní dánío pruhované (Danio rerio) typ frankei

Transgenní dánío pruhované (Danio rerio) typ rerio

Česká inspekce životního prostředí 16. března 2007 upozornila na výskyt nepovolené geneticky modifikované akvarijní ryby dánío pruhované (*Danio rerio*) v prodejnách akvarijních ryb, v nabídce velkoobchodů, na burzách a výstavách. Dále připomíná, že všichni, kteří s tímto živočichem nakládají, (především obchodníci, chovatelé atd.) se vystavují postihu (vysokým pokutám) za neoprávněné nakládání s nepovoleným geneticky modifikovaným organismem podle zákona č.78/2004 Sb.

ČIŽP

Foto archiv ČIŽP

ŠUMAVA, JAK JI VIDÍM JÁ

V Národním parku Šumava vyhodnotila 16. března porota fotografickou soutěž s názvem Šumava, jak ji vidím já. Soutěže se zúčastnilo 85 fotografií z celé republiky, sešlo se celkem 466 fotografií. První místo v kategorii Krajina získal Andrej Macenauer z Prahy za zachycení dramatické atmosféry před bouří. V kategorii Zvířata a rostliny zvítězila Daniela Brabcová z Plzně s fotografií motýla. První cena v kategorii Obyvatelé Šumavy nebyla udělena. „Autoři nepochopili podmínky zadání, žádná z fotografií nepostihovala skutečný život dnešních obyvatel Šumavy,“ říká terénní pracovník parku Jan Konvička, jehož hobby je fotografování. Druhá cena v této kategorii šla za Pavlem Talichem z Plané nad Lužnicí, který vytvořil práci s motivem původních obyvatel Šumavy. Na začátku letní sezóny bude v hájence v Březníku u Modravy otevřena výstava z vybraných fotografických děl soutěže.

NP Šumava

EUROPARC V ČESKÉM KRUMLOVĚ

Český Krumlov bude hostit ochránce přírody z celé Evropy. Od 26. do 30. září 2007 se tu uskuteční mezinárodní konference Europarc 2007.

Europarc Federation je sdružení Evropských chráněných území. Spojuje národní parky, regionální

parky, přírodní parky a biosférické rezervace ve 38 zemích Evropy se společným cílem chránit jedinečnou rozmanitost divoké přírody, nalezišť vzácných druhů a krajiny. Federace byla založena v roce 1973 jako nezávislá nevládní organizace. Dnes má 340 členů a zahrnuje 400 chráněných území. Členy Federace Europarc jsou i Agentura ochrany přírody a krajiny a správy národních parků Krkonoše, Šumava, České Švýcarsko a Podyjí a nově i Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

EUROPARC 2007
nature – bridging borders

Logo konference vytvořila Zdeňka Šanovcová z grafického studia Green Mango. Představuje rozevlátý lipový list, který je symbolem České republiky a přesahuje symbolicky ztvárněnou hranici.

Konference Europarc 2007 s mottem „Nature – Bridging Borders“, tedy volně přeloženo „Příroda jako pojítka mezi státy“, se zaměří na problematiku přeshraniční spolupráce a péče o chráněná území v Evropě. Na zahájení plenárního zasedání přislíbil účast i vystoupení také Václav Havel. Na konferenci se předpokládá účast přibližně 350 delegátů a hostů z Evropy i ze zámoří. Hlavním pořadatelem konference je Ministerstvo životního prostředí, spolupředatelem Federace Europarc. Konference již má své internetové stránky www.europarc2007.org, kde je možné se přihlásit k účasti.

MŽP

PŘEHLEDNÉ SCHÉMA VYDÁVÁNÍ INTEGROVANÉHO POVOLENÍ

Na stránkách informačního systému IPPC bylo 19. března 2007 zveřejněno přehledné schéma, které by mělo usnadnit provozovatelům a veřejnosti orientaci v problematice integrovaného povolování. Je dostupné na www.env.cz v archivu aktualit.

MŽP

ZA HLASY NOČNÍHO LESA

První letošní ornitologickou akcí v CHKO Jizerské hory určenou pro širokou veřejnost se stala Soví noc. Dvoudenní akcí pro milovníky ptactva a přírody v sa-

mém srdci Jizerských hor připravily na 13.–14. dubna ve spolupráci Společnost pro Jizerské hory, Severočeské muzeum v Liberci a Správa CHKO Jizerské hory. Zájemci mohli například absolvovat školu soví řeči a naučené dovednosti ihned aplikovat na společné večerní vycházce do okolních lesů.

Samice sýce rousného

AOPK ČR, CHKO Jizerské hory
Foto archiv CHKO Jizerské hory

LIDÉ POVAŽUJÍ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ ZA NALÉHAVÉ TÉMA

Jak vyplývá z výsledků průzkumu veřejného mínění zveřejněných 19. března 2007 Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM) považují Češi ochranu životního prostředí za jedno z nejnaléhavějších témat, kterými by se měla v letošním roce politická reprezentace prioritně zabývat. V pomyslném žebříčku obsadilo životní prostředí pátou příčku spolu s životní úrovní.

O tom, že je problematika životního prostředí naléhavou otázkou, je přesvědčeno bezmála devět lidí z deseti (86 %). „Stále více lidí začíná rozumět tomu, že kvalita života úzce souvisí s kvalitou životního prostředí a to mne velmi těší,“ komentoval výsledek výzkumu ministr životního prostředí Martin Bursík.

Problematika životního prostředí v žebříčku priorit občanů stoupá. V roce 2004 byla na 9., v roce 2005 na 8. místě. Stoupá také naléhavost, s níž řešení environmentálních problémů lidé vnímají – zatímco v roce 2004 je za velmi naléhavé označilo 31 % lidí a v roce 2005 dokonce jen 25 %, letos to bylo již 42 % lidí.

Další informace o průzkumu jsou dostupné na <http://www.cvvm.cas.cz>.

TOP 10 NALÉHAVÝCH PROBLÉMŮ V ČR 2007

Podle průzkumu CVVM (číslo udává podíl odpovědí „velmi naléhavé“ a „docela naléhavé“):

1. Korupce 96 %
Zdravotnictví 96 %
2. Hospodářská kriminalita 94 %
3. Bezpečnost a prevence kriminality 93 %

4. Fungování ekonomiky 91 %
Sociální jistoty 91 %
Nezaměstnanost 91 %
5. Životní prostředí 86 %
Životní úroveň 86 %
6. Fungování úřadů 83 %
Politická situace v ČR 83 %
7. Soudnictví 82 %
8. Zemědělství 80 %
9. Dodržování lidských práv 76 %
10. Účast občanů na rozhodování 75 %

JAK JE TO SE SEPTIKY A DOMOVNÍMI ČISTÍRNAMI?

K 1. 1. 2008 nikomu nevzniká nová povinnost mít povolení k vypouštění odpadních vod (jak chybně informovala některá česká média). Nevzniká ani nová povinnost mít schválený „moderní septik“ nebo domovní čistírnu odpadních vod. K 1. 1. 2008 pouze získávají povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních, která nabyla právní moci do 31. 12. 2001, tzn. povolení vydaná podle dříve platných právních předpisů – vodního zákona č. 138/1973 Sb., či zákona č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství. Povolení vydaná, resp. pravomocná, po 1. 1. 2002 platí i nadále.

Povinnost mít k vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních povolení ukládaly zákony od roku 1955. Vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních bez povolení vodoprávního úřadu je tedy již od roku 1955 nelegální. MŽP proto doporučuje, aby si ti, kdo žádné povolení nemají, a přesto vypouštějí ze svých nemovitostí odpadní vody do vod povrchových nebo podzemních, o toto povolení požádali, a vypouštění tak zlegalizovali. Povolení vydává příslušný vodoprávní úřad, kterým je úřad obce s rozšířenou působností. Vodoprávní úřad zhodnotí konkrétní situaci v lokalitě a stanoví konkrétní podmínky pro vypouštění odpadních vod. Neznamená to, že v každém případě musí vlastníci nemovitostí instalovat moderní domovní čistírnu odpadních vod. V mnoha případech bude dostatečná rekonstrukce stávající žumpy nebo doplnění septiku o zemní filtr. Bližší informace, vzory žádostí a formulářů lze získat na internetových stránkách www.zanikpovoleni.cz.

MŽP

BÍLÉ/BIELE KARPATY

Modrý sál Slovenského institutu v Praze 21. března 2007 téměř nestačil zájemcům. Vernisáž česko-slovenské fotografické výstavy Bílé/Biele Karpaty tu zároveň začalo Jaro pro Zemi 2007, série jarních akcí pod společnou hlavičkou Ministerstva životního prostředí.

Svá díla na výstavě do 11. dubna prezentovala pětice českých a slovenských fotografů. Vernisáž obohatila také projekce českého filmu z prostředí Bílých Karpat režiséra Steva Lichtaga Prapodivný svět a slovenský film ze slovenské části Karpatského pohoří režiséra Zdena Vlacha V pralesoch Karpát, který tu zažil svoji českou premiéru. Se zájmem se setkala i krátká debata

První návštěvníci si před vernisáží prohlíží fotografie z Bílých Karpat

Náměstek ministra životního prostředí František Pojer (vlevo) a kurátor výstavy, ředitel odboru vnějších vztahů MŽP, Jakub Kašpar

Fotograf Alexandr Pospěch

o Bílých Karpatech a jejich bohatství, v níž se s kurátorem výstavy, ředitelem odboru vnějších vztahů MŽP Jakubem Kašparem setkali režiséři Steve Lichtag a Josef Císařovský, fotograf Alexandr Pospěch a náměstek ministra životního prostředí František Pojer.

Výstava se po skončení svého pražského angažmá přesunula do Banské Bystrice jako součást doprovodného programu mezinárodního filmového festivalu Envirofilm 2007, který se koná v květnu.

MŽP

Foto MŽP, Martin Mašín

SVĚTOVÝ DEN METEOROLOGIE

Meteorologové z celého světa slaví 23. března svůj svátek – Světový den meteorologie. Připomíná datum vzniku Světové meteorologické organizace (WMO) – 23. března 1950. Letos WMO spojila oslavu svého vzniku s tématem nejzásadnějšího globálního problému – klimatických změn a zároveň s Mezinárodním polárním rokem. Téma Světového dne meteorologie 2007 zní: Polární meteorologie: Porozumět globálním důsledkům.

„Vnímáme je jako něco vzdáleného a nevlídného. Nicméně polární oblasti jsou pro nás důležité jako barometr klimatických změn. Zásoby vody, které jsou uloženy v tamních masivech ledu, mají obrovský význam pro celou planetu,“ vysvětluje důvod zaměření Světového dne meteorologie právě na oblast pólů generální tajemník WMO Michel Jarraud. „Právě na pólech se globální změna klimatu ukazuje téměř jako na dlani. Póly jsou významným indikátorem také proto, že jsou daleko od lidského osídlení, a proto jakékoli dopady naší činnosti, které se na pólech ukáží, musíme vnímat jako o to varovnější doklad důsledků znečišťování životního prostředí,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík.

V Antarktidě na ostrově Jamese Rosse od počátku února 2007 pracuje česká vědecká polární stanice Johanna Georga Mendla. Část jejího výzkumného programu je zaměřena právě na meteorologii a klimatologii. Ostrov Jamese Rosse je územím s pravděpodobně nejvýznamnějším kolísáním klimatu s relativně krátkými periodami (jednotky až desítky let) v oblasti Antarktidy. Jde tedy o velmi vhodné výzkumné teritorium, jehož studium přispěje k poznání vývoje klimatu v polárních oblastech. Čeští vědci se tak stávají významnou součástí světového polárně-meteorologického výzkumu.

MŽP

DALŠÍ NELEGÁLNÍ ODPAD Z NĚMECKA ODHALEN

Českými kontrolními orgány byl ve středu 14. 3. 2007 na severu Čech zjištěn další případ nedovolené přepravy odpadů z Německa do České republiky. Po kontrole viditelného povrchu převáženého odpadu pracovníci Celní správy odhalili, že skutečně přepravovaný odpad neodpovídá údajům uváděným v průvodní dokumentaci. Nedovolená přeprava byla tedy provedena záměrně matoucím způsobem. Zásilka odpadů byla vybavena množstvím dokladů, které si navzájem odporovaly a pravděpodobně měly sloužit k předstírání různých alternativ účelu přepravy v případě, je-li vozidlo kontrolními orgány zastaveno. Vozidlo s nedovolenou zásilkou bylo odstaveno a MŽP zaslalo příslušnému úřadu v Německu (Landesverwaltungsamt v Halle) požadavek na navrácení i s nákladem zpět.

MŽP

MŮŽETE NAVRHNOUT SVŮJ NEJMILEJŠÍ STROM...

Do 31. května mohou lidé nominovat své kandidáty do ankety Strom roku 2007. Nad soutěží, kterou již šestým rokem vyhlašuje Nadace Partnerství, převzal záštitu ministr životního prostředí Martin Bursík. Anketa

má upozornit na význam stromů pro životní prostředí a vzbudit v lidech zájem o krajinu, ve které sami žijí.

„Strom může do ankety navrhnout každý – jednotlivci, rodiny, obce, školy, firmy nebo jakékoli další organizace či instituce,“ uvedla Klára Slámová z Nadace Partnerství. Návrh na Strom roku 2007 by měl obsahovat příběh stromu, lokalitu, kde strom roste, druh, výšku, stáří a obvod stromu ve výšce 130 cm nad zemí a jeho fotografii.

Své návrhy mohou lidé zasílat na adresu Nadace Partnerství, nebo na elektronickou adresu strom.zi-vota@ecn.cz. Porota vybere dvanáct finalistů, jejichž další postup už určují lidé sami – hlasy „svému“ stromu mohou posílat pomocí dárcovských SMS zpráv nebo hlasovacích archů. Výtěžek z hlasování je použit na výsadbu nových stromů po celé ČR. Odměnou pro vítězný strom je jeho odborné ošetření, které provede zahradnická firma Eden na jaře příštího roku. Pokud bude strom zdravý, budou za ušetřené peníze vysazeny nové stromky v jeho okolí.

„Loňským Stromem roku se stala lípa na hradu Sádek u Třebíče, která získala téměř dvanáct tisíc hlasů. Lípu na platořské návsi tak předstihla o pouhých padesát hlasů,“ informovala Klára Slámová. V loňském roce se do hlasování zapojilo přes padesát tisíc lidí a na výsadby stromů se tak vybralo 200 tisíc korun.

MŽP

SMYSEM OBCHODOVÁNÍ S POVOLENKAMI JE SNIŽOVAT EMISE

„Ministerstvo životního prostředí rozhodnutí Evropské komise uvítalo. Minulá česká vláda zaslala do Bruselu žádost o zvýšení objemu vypouštěných emisí oxidu uhličitého o 23,6% oproti skutečným emisím CO₂ v roce 2005. Prostě to zkusila, a ono to nevyšlo,“ komentoval ministr životního prostředí Martin Bursík rozhodnutí Evropské komise z 26. března 2007. Pro Českou republiku schválila roční objem 86,8 milionu tun emisí oxidu uhličitého.

„Cílem systému obchodovatelných emisních povolenek je snižovat emise skleníkových plynů, nikoli nechat firmy vydělat na prodeji povolenek, které jim přebývají v důsledku jejich příliš benevolentního přidělování. Evropská komise si je vědoma, že při současném rozhodování o národních alokačních plánech pro období 2008–2012 určí, zda Evropa bude systém emisního obchodování dále rozvíjet či zda se trh s uhlikiem zhroutí. Přílišná benevolence Evropské komise při přidělování emisních povolenek jednotlivým státům v minulém kontrolním období vedla ke snížení jejich ceny a v jednu chvíli téměř ke zhroucení trhu,“ shrnul ministr Bursík současný stav.

„Komise měří všem stejně – k seškrtnání jednotlivých národních alokačních plánů přistupuje principiálně. Podrží-li tento striktní přístup při projednávání dalších Národních alokačních plánů, naplní se základní motivační cíl emisního povolování – firmám se více vyplatí investovat do moderních technologií s vysokou účinností a nízkými emisemi oxidu uhličitého. A to je cílem nejen českého Ministerstva životního prostředí, ale také nové společné energetické politiky EU,“ konstatuje ministr Bursík.

„Dnešní rozhodnutí komise přitom není rozhodnutím, které by omezovalo český průmysl. Přidělené množ-

ství povolenek je dokonce o 5% vyšší, než jsou reálné emise českého průmyslu,“ uzavřel ministr Bursík.

Ministerstvo životního prostředí bude nyní intenzivně pracovat na nové verzi Národního alokačního plánu a zohlední všechna doporučení Evropské komise. Upravený návrh zveřejní na webových stránkách MŽP a na Portálu veřejné správy, aby se k němu mohl kdokoli vyjádřit. Po schválení alokačního plánu českou vládou bude znovu předán Evropské komisi.

MŽP

DOSUD SCHVÁLENÉ NÁRODNÍ ALOKACE

Stát	Alokace v 1. období (mil. t. CO ₂)	Ověřené emise 2005 (mil. t. CO ₂)	Návrh na alokaci 2008–2012 (mil. t. CO ₂)	Schválená alokace 2008–2012 (mil. t. CO ₂)
Belgie	62,08	55,58	63,33	58,5
Česká republika	97,6	82,5	101,9	86,8
Francie	156,5	131,3	132,8	132,8
Irsko	22,3	22,4	22,6	21,15
Litva	12,3	6,6	16,6	8,8
Lotyšsko	4,6	2,9	7,7	3,3
Lucembursko	3,4	2,6	3,95	2,7
Malta	2,9	1,98	2,96	2,1
Německo	499	474	482	453,1
Nizozemí	95,3	80,35	90,4	85,8
Polsko	239,1	203,1	284,6	208,5
Řecko	74,4	71,3	75,5	69,1
Slovensko	30,5	25,2	41,3	30,9
Slovinsko	8,8	8,7	8,3	8,3
Španělsko	174,4	182,9	152,7	152,3
Švédsko	22,9	19,3	25,2	22,8
Velká Británie	245,3	242,4	246,2	246,2
Celkem	1751,38	1613,11	1758,04	1593,15

Zdroj: Evropská komise

COMPASS+ PRO OBCE A KRAJE

Systém EMAS, neboli systém environmentálního řízení a auditu (Eco-Management and Audit Scheme) představuje jeden z dobrovolných přístupů, jimiž podniky či veřejné organizace ukazují svůj přínos k ochraně životního prostředí. Jedná se o preventivní nástroj. Výsledkem jeho užívání je jak snížení negativních vlivů na životní prostředí, tak zvyšování ekonomických a manažerských efektů (úspora nákladů na suroviny, energie, likvidaci odpadů, poplatky apod.).

V současné době je v systému EMAS v celé Evropské unii registrováno přes 5 000 organizačních jednotek. Z nich 187 tvoří městské a obecní úřady, což představuje z hlediska počtu druhý nejvýznamnější sektor neprůmyslového charakteru. Doposud však nebyl registrován žádný z úřadů v nových členských zemích EU. Evropská komise se proto rozhodla realizovat a financovat projekt COMPASS+ zaměřený právě na nové členské země EU-27. Do projektu se zapojilo sedm zemí, ve kterých bude EMAS zaváděn v celkem dvanácti městech

a obcích. V České republice se přihlásila tři města – Chrudim, Vsetín a Kopřivnice. Realizovaná environmentální opatření se zaměří především na čtyři oblasti: emise CO₂, odpadové hospodářství, ozeleňování veřejných zakázek (green public procurement) a dopravu.

Kromě práce konzultantů s jednotlivými městy a obcemi proběhnou v rámci projektu v každé zemi dva společné semináře. První je zaměřen na představení projektu a systému EMAS, včetně případových studií a praktických příkladů jeho zavádění. Cílem druhého semináře je prověření zavádění systému v jednotlivých městech a obcích a hodnocení naplňování stanovených environmentálních cílů. První z uvedených seminářů se uskutečnil 10.–11. dubna 2007 v prostorách MŽP za účasti představitelů měst, konzultantů, zástupců MŽP a Národní sítě Zdravých měst ČR. Bližší informace o projektu a systému EMAS získáte od Pavla Růžičky, vedoucího oddělení dobrovolných nástrojů MŽP (pavel_ruzicka@env.cz) nebo na internetových stránkách Agentury EMAS www.cenia.cz/EMAS.

MŽP

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ V SENÁTU

Ve středu 28. března 2007 se uskutečnila 8. schůze výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí Senátu Parlamentu ČR, na které zástupci Státního fondu životního prostředí ČR prezentovali senátorům a hostům připravenost na spuštění příjmu žádostí do Operačního programu Životní prostředí. Náměstek úseku řízení projektů Ing. Petr Valdman dokumentovala současný stav příprav a hlavních úkolů v jednotlivých dokumentech a prioritách Operačního programu Životní prostředí. Dále byla prezentována připravenost Fondu zajistit celou agendu sofistikovaným, nicméně pro uživatele vstřícným a jednoduše přístupným IT řešením. V diskusi zástupci Fondu odpověděli na dotazy senátorů, kteří se zaměřili zejména na čerpání prostředků a možnosti žadatelů získat dotace v jednotlivých oblastech podpory ochrany a zlepšování životního prostředí. Předseda senátního výboru Ing. Ivo Bárek ocenil dosavadní práci Fondu a vyjádřil se pro další rozvoj spolupráce mezi oběma institucemi.

SFŽP

MINISTR BURSÍK JEDNAL S NĚMECKÝM KOLEGOU GABRIELEM

Ministr životního prostředí Martin Bursík se 29. března v Praze sešel se svým německým resortním kolegou Sigmarem Gabrielem. Jednali spolu mimo jiné o připravované evropské směrnici o nakládání s odpady.

„Oceňujeme úspěšnou spolupráci s ministrem Gabrielem při řešení problémů s nezákonnými dovozy odpadů z Německa. Vítáme také úsilí německého předsednictví dosáhnout kompromisu při přípravě směrnice o odpadech, ale na základě zkušenosti s dovozy odpadů do ČR máme stále k některým částem navrhované směrnice vážné výhrady“ řekl ministr Bursík.

Martin Bursík a Sigmar Gabriel

Členské státy mají nyní možnost zakázat dovoz cizích odpadů do svých spaloven a skládek. Současná podoba návrhu evropské směrnice by takový postup v případě spaloven znemožnila. České pozměňovací návrhy směřují k tomu, aby členské státy mohly zakázat přeshraniční přepravy všech odpadů s výjimkou čistých vytríděných složek (papír, sklo, plast) určených k recyklaci.

Jednotlivé země EU musí mít i nadále možnost omezit či úplně zakázat dovoz a vývoz odpadů přes hranice, jinak nemohou dobře kontrolovat nakládání s odpady na svém území. Doprava odpadů na velké vzdálenosti znamená zároveň další zbytečné emise do ovzduší, hluk a další rizika, která z nákladní dopravy vyplývají. Spalování odpadů ve spalovnách způsobuje toxické emise, jedna třetina hmotnosti spáleného odpadu je navíc ve formě nespálených zbytků ukládána na skládky v zemi příjemce a zatěžuje tak jeho systém odstraňování odpadů.

Ministři debatovali rovněž o ochraně klimatu a energetické politice EU. „Nebylo snadné dosáhnout tohoto dobrého výsledku,“ komentoval výsledek březnového jednání Evropské rady Sigmar Gabriel. „Před námi je teď ale neméně obtížný úkol – závěry Rady zpracovat do národních programů snižování emisí tak, abychom se dokázali dostat k 20% snížení emisí CO₂ a 20% podílu obnovitelných zdrojů na úrovni EU do roku 2020,“ dodal ministr Gabriel. Zkušenosti Německa podle Sigmara Gabriela ukazují, že úspory energie a rozvoj obnovitelných zdrojů přináší kromě snížení emisí skleníkových plynů také nová pracovní místa a rovněž úspory jednotlivým občanům. Ministři se shodli na tom, že mezi Německem a ČR se otevírá v oblasti obnovitelných zdrojů, energetických úspor a alternativních paliv v dopravě nové pole pro intenzivnější spolupráci.

MŽP

Foto MŽP, Martin Mašín

STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A NÁRODNÍ PARK ŠUMAVA MAJÍ NOVÉ ŘEDITELE

Ministr životního prostředí Martin Bursík 29. března 2007 jmenoval ředitelem Státního fondu životního prostředí (SFŽP) Petra Štěpánka. Dosavadní ředitel SFŽP František Krejčí se 30. března stal ředitelem Správy Národního parku Šumava, kde nahradil ve funkci Aloise Pavlíčka.

„Petr Štěpánek přináší do Státního fondu životního prostředí zkušenosti s dotačními projekty a jeho úkolem bude celý systém dotací zpřehlednit tak, aby byl pro občany srozumitelnější. František Krejčí má zkušenosti s regionálním rozvojem a situaci na Šumavě, kde působil jako náměstek ředitele národního parku, dobře zná. Na pozici ředitele si od něj slíbují intenzivní spolupráci s obcemi při prosazování důsledné ochrany šumavské přírody. Práce dosavadního ředitele Aloise Pavlíčka si vážím. Nadále se bude věnovat ochraně šumavské přírody, na starosti bude mít rozvoj Biosférické rezervace Šumava,“ vysvětlil ministr Bursík.

MŽP

Foto MŽP a archiv NPS

Petr Štěpánek (35) absolvoval studium na Technické univerzitě ve Zvolenu a Fakultě architektury STU v Bratislavě, na vysoké škole již několik let také vyučuje. Na Státní fond životního prostředí přichází z dozorčí rady společnosti Raven Consulting. Má zkušenosti z řízení a marketingu dotačních projektů. Do června roku 2006 řídil Economii Online, kde mj. realizoval projekt eDotace.cz a evropský portál Euroskop.cz pro

Úřad vlády. V představenstvu občanského sdružení Památník Hartmanice pomáhá obnovovat šumavskou synagogu.

František Krejčí (42) pochází z Rejštejna, vystudoval brněnskou lesnickou fakultu. Pracoval v Lesprojektu, na Správě Národního parku a CHKO Šumava (1989–1994). Poté působil v soukromé poradenské společnosti, která se zaměřovala na regionální rozvoj. Od dubna roku 2003 byl náměstkem ředitele a od září 2006 ředitelem Státního fondu životního prostředí. Od dubna 2006

vykonával na část úvazku také funkci náměstka ředitele šumavského národního parku a působí jako konzultant při vytváření Operačního programu Životní prostředí.

PROGRAM STABILIZACE LESA V JIZERSKÝCH HORÁCH

Ministerstvo životního prostředí vyhlásilo na rok 2007 Program stabilizace lesa v Jizerských horách a na Ještědu umožňující poskytovat ze státního rozpočtu neinvestiční účelové dotace jako státní příspěvek na podporu opatření prováděných za účelem zvýšení ekologické stability dotčených imisně zatížených lesních porostů, zvýšení druhové a prostorové rozrůzněnosti lesa pro trvalou provozuschopnost sportovišť, řešení dalších nezbytných kompenzačních opatření i v navazující mimolesní krajině v oblasti Jizerských hor a na Ještědu v souvislosti s uvažovanou přípravou mistrovství světa v klasickém lyžování Ski 2009.

Dotace poskytované v rámci programu jsou určeny například na zvýšení podílu přirozeného zastoupení melioračně-stabilizačních dřevin (buk, klen, jeřáb, bříza, jedle) ve směru přirozené dřevinné skladby,

na systematické zavádění geneticky cenných a původních populací smrku a borovice kleče, zjemnění způsobu obnovy, zejména nahrazení maloplošných holých sečí maloplošnou podrostní obnovou, na biologické formy ochrany kultur, na záchranu a reprodukci genofundu původních populací dřevin pro stabilizaci lesa.

Směrnice MŽP č. 4/2007 pro rok 2007 k Programu stabilizace lesa v Jizerských horách a na Ještědu je dostupná na www.env.cz v archivu aktualit.

(red)

STAVBA VODNÍHO STUPNĚ PŘELOUČ NA LABI NENÍ OPODSTATNĚNÁ

Stavba vodního stupně Přelouč není opodstatněná a měla by zásadní dopady na více než dvě desítky kriticky a silně ohrožených živočichů a rostlin. To jsou hlavní důvody, proč ministr životního prostředí Martin Bursík potvrdil rozhodnutí svého úřadu z května roku 2003, kterým se pro tuto stavbu neudělila výjimka z ochranných podmínek kriticky a silně ohrožených druhů. Tento postup mu doporučila i nezávislá rozkladová komise.

Ministr nyní rozhodoval v takzvaném rozkladu. Proti tomuto rozhodnutí se nelze odvolat. Ministerstvo o případné výjimce podle zákona o ochraně přírody rozhodovalo již několikrát. 30. 5. 2003 odbor zvláště chráněných částí přírody výjimku z ochranných podmínek kriticky a silně ohrožených druhů živočichů a rostlin neudělil – míra veřejného zájmu na výstavbě podle něj nepřevažovala nad zájmem ochrany přírody. Investor se odvolal a ministr rozhodnutí tohoto odboru změnil a výjimku za určitých podmínek 28. 11. 2003 udělil. Občanské sdružení Svoboda zvířat podalo na toto rozhodnutí žalobu a soud celou věc 28. 2. 2006 vrátil k novému projednání. Ministr Bursík nyní potvrdil původní rozhodnutí odboru zvláště chráněných částí přírody ze dne 30. 5. 2003.

„Slavíkovy ostrovy u Přelouče patří mezi nejceněnější lokality v této oblasti, a proto je potřeba každý zásah pečlivě zvažovat. Odborné analýzy jednoznačně dokládají, že stavba kanálu by pro zdejší přírodu znamenala velký zásah a navíc by rozvoj vodní dopravy nezaručila. Namísto drahých plavebních stupňů, které navíc přírodu poškozují, je prostě nutné hledat cesty, jak rozvíjet plavbu na Labi jiným způsobem. V mnoha evropských státech už začali přizpůsobovat lodě řekám, nikoli naopak. Éra velkých vodních děl už skončila. Jednoduše řečeno – namísto otázky, jak zvýšit plavební ponor na Labi, je třeba se ptát, jak zvýšit přepravní objemy na labské vodní cestě. A právě takovou debatu chci otevřít,“ vysvětlil ministr Bursík.

Podle koncepčních dokumentů ministerstva dopravy má vodní doprava perspektivu především pro velké vzdálenosti – to ovšem není případ labské vodní cesty, kde není jisté, zda se podaří najít takové řešení, které by umožnilo splavit řeku až do Německa. Projekt v Přelouči navíc počítá i se zbytečně velkým plavebním ponorem: byl by o 80 cm větší, než ponor dosažený níže po toku v případě výstavby plavebního stupně Děčín.

Paradoxem je, že již současné vytížení železnice je pětadvacetinásobkem objemu, který by měla vodní

doprava na Labi přepravovat v roce 2020. Železnice přitom stále nabízí další volnou kapacitu – ta je o řád vyšší než objem, který by se po Labi měl přepravovat v roce 2020. Stávající vytiženost železničního koridoru v úseku Pardubice – státní hranice se SRN je minimálně na úrovni 50 milionu tun zboží ročně. Podle Správy železniční dopravní cesty lze konstatovat, že volná kapacita na státní hranici se SRN je odhadem minimálně 23 milionu tun ročně. Přitom podle odhadu Ředitelství vodních cest z roku 2005 je předpokládán objem přepravy ve vodní dopravě po Labi pouhé 2 mil. tun ročně v roce 2020. Železniční doprava v souběžném labském železničním koridoru má tedy značné kapacitní rezervy.

MŽP

SCHÉMA PROCESU POŘÍZOVÁNÍ ÚZEMNÍHO PLÁNU

Schéma procesu pořizování územního plánu z hlediska dotčeného orgánu podle nového stavebního zákona č. 183/2006 Sb., ve vztahu k procesu SEA, je nyní k dispozici na webu MŽP www.env.cz v archívu aktualit.

(red)

LETOVICE JSOU PRVNÍ V EVROPĚ

Zástupci jihomoravského města Letovice letos podepsali jako první v Evropě Chartu Evropského týdne mobility (ETM), kterou se přihlásili k této osvětové kampani pro udržitelnou dopravu ve městech. Evropský týden mobility se koná každoročně v září (16.–22. září). V jeho průběhu se v celé Evropě lidé ve městech účastní akcí, které organizuje jejich město či obec. Součástí týdne je Evropský den bez aut (EDBA) – zábava, soutěže, pohoda na ulici. Lidé vidí, jak se na chvíli ztišilo a změnilo místo, kde žijí. Vedle kampaně zaměřené na jednotlivé dny – Den pěší chůze, Den veřejné dopravy, Den cyklistiky, Den zelených stezek, Den pro pohyb a zdraví apod. – se město zavazuje, že provede pozitivní změny, které poslouží rozvoji města dlouhodobě.

V loňském roce se do kampaně ETM a EDBA, zaměřené na ochranu klimatu Země, zapojilo 1322 měst a v nich kolem 200 milionů lidí. V České republice to bylo 45 měst. Letos se Evropský týden mobility zaměří na přerozdělení prostoru ulic ve městě a na zkldňování dopravy pod heslem Ulice pro lidi. Kampaň, která má od roku 2007 novou grafiku, koordinuje v České republice Ministerstvo životního prostředí.

V loňském roce se do kampaně ETM a EDBA, zaměřené na ochranu klimatu Země, zapojilo 1322 měst a v nich kolem 200 milionů lidí. V České republice to bylo 45 měst. Letos se Evropský týden mobility zaměří na přerozdělení prostoru ulic ve městě a na zkldňování dopravy pod heslem Ulice pro lidi. Kampaň, která má od roku 2007 novou grafiku, koordinuje v České republice Ministerstvo životního prostředí.

Na internetových stránkách <http://www.env.cz/AIS/web-edba.nsf> jsou k dispozici publikace Evropské komise vydané MŽP: Cyklistika pro města, Děti na cestách, Bezpečně po městě – aktualizované vydání 2006, Města pro lidi. Evropské internetové stránky ETM mají adresu www.mobilityweek.eu. Český rozcestník informací k udržitelné dopravě najdete na adrese www.udrzelitelna-doprava.cz, dovede například k projektům Bezpečná cesta do školy, Dopravní

program Nadace Partnerství, Jezdíme s úsměvem, ale i k mezinárodním a zahraničním projektům, nabízí semináře a konference o udržitelné dopravě, dále dokumenty, studie, koncepce, různé informační stránky s dopravní problematikou, soutěže nebo také příklady dobré praxe.

MŽP

NOVÝ PŘÍSTUP K VRCHOLU BOUBÍNA

Po několika letech dohadů o přínosech a rušivých vlivech nové rozhledny na vrcholu Boubína je snad už vše vyřešeno. Mezi Správou NP a CHKO Šumava, správcem lesa LČR, s.p., LZ Boubín, obcemi, Klubem českých turistů i Mikroregionem Horní Vltava – Boubínsko došlo nejen ke shodě o návrhu nového přístupu k vrcholu Boubína, ale tato nová cesta již stojí. K dispozici je i nová informační publikace Správy NP a CHKO Šumava K vrcholu Boubína novou cestou, která obsahuje přehlednou mapu všech přístupových cest k rozhledně a také řadu fotografií z tohoto výjimečného vrcholu. Zachycuje také stručně důvody, pro které Správa NP a CHKO Šumava změnila vedení původních, často už desítky let zažitých tras. Vedle ochrany půdy před stále se rozšiřující erozí jde také o ochranu některých chráněných druhů ptáků, jejichž hnízdění bylo v této národní přírodní rezervaci zvýšenou návštěvností ohrožováno.

NP Šumava

LIKVIDACE KALAMITY V KRKONOŠÍCH

S odstupem více než dvou měsíců od větrné kalamity způsobené orkátem Kyrill Správa Krkonošského národního parku bilancovala: Podařilo se zpracovat 11 350 m³ dřevní hmoty. Z celkové množství více než 70 000 m³ se jedná o 16 %. Nouzový stav vyhlášený vládou v důsledku rozsáhlé živelní pohromy výrazně zrychlil zadávání veřejných zakázek. Proces, který za normálních podmínek trvá více než šest týdnů, bylo možné ve zkráceném řízení zvládnout za dva týdny. O celkem 23 veřejných zakázek na území KR-NAP se podělilo osm firem. Výhercem veřejné zakázky se vždy stala firma s nejnižší cenou. Přes toto urychlení se těžební práce v lese rozbíhaly pozvolna. Likvidaci kalamity znemožňovalo množství sněhu a následně podmačený lesní terén. V souvislosti s likvidací kalamity bylo nutné uzavřít některé cesty. Jsou řádně označeny tabulkami s nápisem Vstup zakázán a standardizovaným piktogramem, který je srozumitelný i zahraničním návštěvníkům Krkonoš. Vstup do prostoru těžby stejně jako lezení po skládkách vytěženého dřeva je striktně zakázáno.

KR-NAP

ZÁKLADNÍ POPIS ODPADŮ

Na internetových stránkách Ministerstva životního prostředí www.env.cz, v archívu aktualit, je nyní přístupný Metodický pokyn MŽP pro Zpracování Základního popisu odpadů. Pomůcka je určena především zpracovatelům základního popisu odpadů, zejm. původcům a oprávněným osobám dle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech, které základní popis zpracovávají pro potřeby vyhlášky č. 294/2005 Sb.

(red)

ČESKÉ EMISE SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ V ROCE 2006

Ministerstvo životního prostředí sečetlo 100 % emisí CO_2 , které spadají do evropského systému obchodování s emisními povolenkami (EU-ETS). Data ukazují, že v roce 2006 byly české emise tohoto nejvýznamnějšího skleníkového plynu mírně vyšší než o rok dříve. Zatímco v roce 2005 činily 82,5 milionu tun, v roce loňském to bylo 83,7 milionu tun.

Národní alokační plán pro první obchodovací období 2005–2007 umožňoval rozdělit českým podnikům povolenky na emise 97,3 milionu tun ročně (bez rezervy pro nová zařízení). „Ukazuje se, že systém emisního obchodování v České republice funguje a že i při výrazném růstu ekonomiky, průmyslové výroby a elektrické energie emise skleníkových plynů rostou mnohem nižším tempem,“ komentoval výsledné číslo ministr životního prostředí Martin Bursík.

MŽP ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu pracuje na rozdělení povolenek jednotlivým odvětvím průmyslu pro druhé obchodovací období 2008–2012. Evropská komise rozhodla, že celkový strop povolenek pro česká zařízení bude na 86,8 milionu tun emisí CO_2 (včetně rezervy 1,5 milionu tun pro nová zařízení a rezervy 100 tisíc tun pro plánované projekty Joint Implementation).

„Cílem systému obchodování s emisními povolenkami je snížení emisí oxidu uhličitého, je proto logické, že se národní alokace postupně snižují s ohledem na reálné emise CO_2 v jednotlivých zemích. Evropská komise tak zatím učinila ve všech dosud rozhodnutých případech národních alokačních plánů,“ řekl ministr Bursík. I české podniky tedy v příštích pěti letech, pokud nebudou chtít povolenky nakupovat od jiného zařízení v České republice nebo v zahraničí, budou muset hledat cesty k vyšší energetické účinnosti a k technologiím, které mají emise CO_2 nižší, nebo pro účely vyřazení povolenek využít jednotek získaných z projektů na bázi Joint implementation nebo Clean Development Mechanism (CDM).

Mechanismy Joint Implementation a Clean Development Mechanism spočívají v realizaci konkrétních projektů se zaměřením na snižování emisí skleníkových plynů. Investorem je vždy ekonomicky vyspělá země a hostitelem projektu stát s transitivní ekonomikou (či rozvojová země). Odměnou pro stát, který investuje do realizace projektu jsou tzv. certifikované redukce emisí (CER) a každá z těchto jednotek představuje snížení emisí o ekvivalent jedné tuny CO_2 . Tyto jednotky pak investor užije pro pokrytí svých vlastních emisních závazků vůči Kjótskému protokolu nebo v systému EU-ETS. Podrobné informace o metodice a projektech CDM na stránkách <http://cdm.unfccc.int>.

MŽP

SKONČIL PLOŠNÝ ZÁKAZ VSTUPU DO ŠUMAVSKÝCH LESŮ

Zákaz plošného vstupu do lesů Národního parku Šumava kvůli lednové kalamitě skončil 5. 4. 2007, nebyl tedy prodlužován, jak se původně zamýšlelo. Na velikonoční Velký pátek mohli návštěvníci Šumavy vyrazit do lesa. Vstup houbařů a borůvkářů nebude v letní sezóně omezen, vyjma cest a ploch, na nichž se bude aktuálně zpracovávat polom. Správa NP

a CHKO Šumava upozorňuje, že vstup do lesa a některé cesty jsou vždy na vlastní nebezpečí. V terénu jsou vyznačena místa zpracovávání nebo svozu dřeva, kam vstup nadále není povolen. Tento stav bude platit zatím do konce května a po vyhodnocení situace ve zpracování kalamity v této části parku bude rozhodnuto po dohodě s obcemi. Správa NP a CHKO Šumava se s obcemi dohodla na společném postupu při vytvoření podmínek pro zajištění letní turistické sezóny. Předloží obcím návrh na řešení turistických tras v letní sezóně a obce si samy definují priority zpřístupnění turistických cest. Součástí postupu bude i informování veřejnosti o přístupnosti území.

NP Šumava

SEMINÁŘ O POLOMECH V NÁRODNÍCH PARCÍCH

Mezinárodní pracovní skupina Zelený pás Bavorský les – Šumava – Mühlviertel (Internationale Arbeitsgemeinschaft Grünes Band, IAG) uspořádala 4. dubna v česko-bavorském informačním středisku v Železně Rudě – Alžbětíně seminář na téma polomy v národních parcích a o tom, co bude následovat. Řeč byla ponejvíce o Národním parku Šumava a Národním parku Bavorský les.

„Změny klimatu přinesou mnohá překvapení,“ řekl v úvodním vystoupení prezident německého okruhu ochrany přírody Hubert Weinzierl. „Šumavský les budoucnosti bude vypadat jinak, budou ustupovat některé druhy stromů jako například smrk.“ Upozornil také, že chráněné oblasti budou postupně nabývat na důležitosti. „Na sněmu v roce 1965, kde se jednalo o vize chráněné lesní oblasti na území Československa, Německa a Rakouska, se tomu ještě mnozí lidé smáli. Dnes je to realita. Je však důležité, aby do vzniku velkých ochrannářských projektů byli zapojeni všichni účastníci.“ Předseda bavorského Bund Naturschutz Hubert Weiger zdůraznil, že na území Národního parku Bavorský les musí být zachována na převážné části území nerušená dynamika přírodních procesů. „Biomasa musí zůstat v národním parku, její vyvážení a prodej je trvalý prohrávek proti filozofii národního parku.“

Na semináři vznikl i návrh pro zpracování kalamity po orkánu Kyrill, který na území sousedního parku porazil 150 000 m^3 polomového dřeva, čtyřikrát méně než v NP Šumava. „V jádrových a plánovaných jádrových zónách parku se dřevo zpracovávat nesmí,“ doporučil Weiger. „V případě zpracovávání je narušena půda a ohroženy chráněné druhy ptactva. Argument, že si tímto způsobem budeme v parku kůrovce uměle množit, není správný. Přes ochranná opatření proti kůrovci dochází v lesích k plošnému odumírání smrku, a tím i k dalšímu rozmnožení kůrovce. Tradiční metody boje proti kůrovci znamenají destabilizaci porostů a více polomů.“ Weiger navrhl lepší monitoring kůrovce v obou národních parcích už proto, že „rok 2007 může znamenat masivní rozmnožení kůrovce nejen v lesích národních parků a tím pádem další ohrožení smrku.“

Mezinárodně uznávaný český lesník Josef Fanta, který přes svou dlouholetou pedagogickou činnost v Holandsku patří ke znalcům Šumavy, podotkl: „V lesích Šumavy jsme svědky složité situace. Nej-

větší nebezpečí hrozí od jednostranných názorů, které se prosazují jak v Česku, tak v Německu. Jednostranným názorům můžeme kontrovat jediné tím, že na svou stranu získáme lidi. Součástí konzistentní péče o národní park musí být i systematická práce s veřejností.“ Fanta navrhl místo tradičních hesel ochrany přírody postup podle hesla „Příroda pro lidi, lidi pro přírodu“.

Lesník a zakladatel Národního parku Bavorský les Hans Bibelriether zdůraznil, že v lesích národního parku máme mít šanci pozorovat nejen zrození, ale i umírání lesa. „Bohužel však stromy v našich lesích jsou pokáceny dříve, než mohou zemřít. Říká se, že v našich lesích nemají mrtvé stromy co dělat. Tím je však narušena stabilita porostů.“ V závěru vyzval Bibelriether k tomu, aby v národních parcích zůstaly v jádrovém území polomy ležet, protože „ležící suché stromy chrání nový porost. Polom a kůrovec je metodou přírody, jak z nestabilního lesa učinit stabilní přirozený les.“

Odborník v cestovním ruchu Jaroslav Neužil vyzval: „Nespěchejme s opravováním lesů. Vítr nám předložil výzvu: Bude se to opakovat? Mnozí návštěvníci Šumavy se děsí vývrátů a uschlých stromů. To přece není les, jaký by měl být, říkají. To jsou ale pouze naše civilizační měřítka, jak by les měl vypadat. A přespříští generace bude mít měřítka jiná. Bude se však na ně dívat ještě stále stejná generace lesa.“

NP Šumava

TURISTICKÁ ZNÁMKA ZE ŽELEZNÝCH HOR

Turisté a návštěvníci oblasti CHKO Železné hory mají od 11. dubna možnost získat nové suvenýry. Jedná se o dřevěnou Turistickou známku No. 1475 s motivem Přírodní rezervace pralesa Polom a menší suvenýrovou známku s logem CHKO a lesy Železných hor.

Obě známky bude možné získat v Informačních centrech v Nasavrkách, Slatiňanech, Seči, Chotěboři a v Třešňovské, popř. sezónně i na dalších návštěvních místech oblasti.

AOPK ČR, CHKO Železné hory

ANKETA KE GRANTOVÉMU ŘÍZENÍ MŽP PRO ROK 2008

Dotace nestátním neziskovým organizacím z rozpočtu MŽP jsou každoročně přidělovány na základě výběrového řízení, které vychází ze zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů. V minulých letech včetně roku 2007 vycházelo z usnesení vlády č. 114/2001, o Zásadách vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy. MŽP je také povinno respektovat hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2008, které budou určeny usnesením vlády v průběhu května tohoto roku na základě doporučení Rady vlády pro nestátní neziskové organizace.

Ministerstvo životního prostředí vypsal veřejnou diskusi o návrhu jednotlivých dotačních programů a případně o celém postupu grantového řízení do 10. května 2007. K připomínkám bude přihlédnuto při přípravě materiálu, který bude předložen Poradě vedení MŽP v červnu 2007. Informace poskytne Helena Knappová, MŽP, odbor vnějších vztahů, e-mail Helena_Knappova@env.cz.

MŽP

DOLSKÝ MLÝN Z POHÁDKY O PYŠNÉ PRINCEZNĚ

Od roku 2004 se Správa Národního parku České Švýcarsko pokouší zpomalit chátrání Dolského mlýna známého z pohádky o Pyšné princezně. Obrať se i na veřejnost – pomozte mlýnu. Ve dnech 19. května a 16. června 2007 se uskuteční brigády na Dolském mlýně. Při natáčení pohádky došlo k demolici objektu hotelu, jehož rumiště dnes překrývá půl dlážděné cesty, je nutné rozebrat a odstranit cihlové zbořeníště. Každý může pomoci podle svých sil. Stačí mít chuť, čas a pracovní rukavice, sraz je vždy v 9 hodin přímo u mlýna. Ti, kdo přijdou hned ráno, mohou podniknout i krátkou prohlídku s výkladem o historii objektu. Kontakt: Natalie Belisová, NPČŠ, n.belisova@npcs.cz.

NP České Švýcarsko

KALENDÁŘ NÁRODNÍHO PARKU PODYJÍ

Na internetových stránkách Správy Národního parku Podyjí najdete mimo jiné kalendář vycházek a exkurzí pro veřejnost na rok 2007. Jednou z připravovaných akcí je Evropský den parků. V sobotu 26. 5. se návštěvníci mohou vypravit nejen za květenou stepí a vřesovišť Podyjí s pracovníkem správy národního parku. Sraz je v 9 ve Znojmě u lávky přes Dyji pod hrází Znojenské přehrady. Trasa povede přes Kraví horu – Konice – Sealsfieldův kámen – Popice a zpět.

NP Podyjí

TÝDEN UDRŽITELNÉHO ROZVOJE 2007

Jako každoročně pořádá Ministerstvo životního prostředí ČR ve spolupráci s Francouzským velvyslanectvím a dalšími zeměmi Týden udržitelného rozvoje. Letos proběhne 14.–20. května a bude věnován tématu Udr-

žitelné dopravy. Na organizaci se budou podílet také velvyslanectví Velké Británie, Švédska a Švýcarska. Dále se budou aktivně spolupodílet Ministerstvo dopravy a Centrum dopravního výzkumu, Národní síť zdravých měst, Ministerstvo zdravotnictví a Státní zdravotní ústav, Ministerstvo zahraničních věcí, nevládní organizace, Magistrát hl. m. Prahy a široká veřejnost.

Zahájení Týdne udržitelného rozvoje proběhne 14. května v Lichtenštejnském paláci po skončení jednání Fóra pro udržitelný rozvoj 2007 Rady vlády pro

udržitelný rozvoj. Úvodní slova pronesou místopředseda vlády a ministr životního prostředí RNDr. Martin Bursík a ministr dopravy Ing. Aleš Řebíček, vystoupí představitelé ambasad. V úterý 15. května se na Ministerstvu dopravy ČR bude diskutovat na téma Udržitelná doprava ve městech – příklady systémů, které dosahují snižování automobilové dopravy a jejích emisí, vytváření klidových (pěších) zón, podpora nemotorové dopravy v centru měst, dosažitelnost veřejné dopravy, bezbariérová MHD, parkování na předměstí, moderní přístupy v městské udržitelné dopravě, zklidňování dopravy a podpora nemotorové dopravy. Středním tématem v Evropském domě v Praze budou Možnosti alternativních pailiv v dopravě. Čtvrtek 17. května bude ve Francouzském institutu v Praze věnován dopravě a lidskému zdraví. Večer uzavře každý den promítání tematického filmu.

K Týdnu udržitelného rozvoje budou patřit i další doprovodné akce. Například 17. května 2007 v dopoledních hodinách přivítá Praha posádku vozu Eco-Fuel World Tour, která absolvuje první cestu kolem světa s vozidlem na zemní plyn. Tým Rainera Zietlowa se pokusí o zápis do Guinnessovy knihy rekordů. Cílem čtyřčlenné posádky je ujet 45 tisíc kilometrů napříč pěti kontinenty. Na Václavském náměstí se posádka podělí s návštěvníky o zážitky ze 40 zemí světa a 70 velkých měst. Akce bude prezentována formou open-air výstavy (promítáním filmů z cesty kolem světa, fotografickými panely) a přehlídkou vozů na CNG. Akce bude ve spolupráci s Francouzským velvyslanectvím propojena s výstavou fotografií Yanna Arthuse Bertranda, která klade důraz na ekologii, obnovitelné zdroje energie a zachování zdravého životního prostředí pro budoucí generace.

Výstavy a doprovodný program proběhnou i v dalších ve městech se sídlem Alliance Francaise – v Brně, Ostravě, Plzni, Hradci Králové.

MŽP

JARO PRO ZEMI 2007

Koordinátorem projektu Jaro pro Zemi 2007 je odbor vnějších vztahů MŽP. Pokud se kdokoli rozhodne také připojit, stačí, když zašle informace o akci

s kontaktními údaji na adresu info@env.cz. Akci zařadí MŽP do kalendáře na internetových stránkách MŽP a organizátor akce získá také možnost využívat logo kampaně Jaro pro Zemi.

Kampaň zahájila v úterý 20. března vernisáž výstavy fotografií z kouzelného regionu biosférické rezervace UNESCO Bílé/Biele Karpaty. Mezi první akce patřilo ve čtvrtek 22. března, ve Světový den vody, zahájení výtvarné a literární soutěže pro děti a mládež Podej ruku Zemi, kterou organizuje MŽP. V pátek 23. března, ve Světový den meteorologie, organizovalo MŽP v pražském kině Evald promítání filmů z Mezinárodního filmového festivalu Ekofilm pro základní školy s besedou a soutěží. Ve středu 28. března se v kině Atlas v Praze promítal film Ne-

příjemná pravda pro studenty středních škol, doprovodila ho beseda nad filmem s klimatologem Janem Pretelem z ČHMÚ. O den později při stejné příležitosti besedoval ministr životního prostředí Martin Bursík. Film o globálních klimatických změnách Nepříjemná pravda se promítal v rámci Jara pro Zemi i v kině Art v Brně od 10. do 12. dubna. V pátek 13. dubna v Praze v divadle Dobeška Pohyblivý klub nesyšícího diváka ve spolupráci s MŽP uvedl pásmo krátkých filmů jako připomenutí Mezinárodního dne boje proti hluku (5. 4.). Část produkce pocházela z archivu Ekofilmu. Na středu 18. dubna pozvalo MŽP a Národní muzeum především školáky na přehlídku filmů Ekofilm do přednáškového sálu muzea na Václavském náměstí v Praze.

MŽP, (kvá)

CYKLOKONFERENCE 2007

Cyklostezka v Brně

V České republice se pravidelně konají konference ve věci Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR. Další se tentokrát uskuteční ve dnech 15.–20. května 2007 v hotelu Horal ve Velkých Karlovicích ve Zlínském kraji. První den proběhne odborná exkurze po cyklotrasách mikroregionu. Další dva dny budou věnovány odborné problematice. Budou představeny aktivity jednotlivých krajů, měst, dalších partnerů a realizace jednotlivých cílů a opatření cyklostrategie. Naprostou novinkou bude od pátku 18. 5. do neděle 20. 5. 2007 cyklistická exkurze po cyklostezce Bečva z Velkých Karlovic po Tovačov, kde se napojí na Moravskou stezku, odkud se pojedou společně na Slovensko.

Zdroj: <http://www.cyklostrategie.cz/cz/cyklokonference.html>

Mgr. DANIEL VONDROUŠ, vedoucí týmu poradců ministra životního prostředí

O PODPOŘE MINISTRA, PAMĚTI MINISTERSTVA A OSOBNÍ INTEGRITĚ...

Jak se člověk stane tajemníkem ministra?

Byl to vlastně proces. Hned po univerzitě jsem začal pracovat v ekologických organizacích, nejprve v Hnutí Duha, pak i pro Zelený kruh. Pak jsem na část úvazku a nakonec na plný úvazek začal pracovat pro nejzelenějšího poslance ve Sněmovně jako asistent...

To byl pan Ambrozek...

To byl pan Ambrozek podle hodnocení, která tehdy ekologické organizace prováděly. Mým cílem bylo prosazovat ekologickou politiku, respektive návrhy ekologických organizací do zákonů a do politik a do rozhodnutí vlády. Lobboval jsem nejvíce u zelenějších poslanců, a tak jsem se dostal i k panu poslanci Ambrozkovi. Ten potom potřeboval asistenta. Pracoval jsem s ním tři roky a když nastoupil na ministerstvo, nabídl mi místo tajemníka.

Co jste vystudoval? Jak jste se vlastně dostal ke svému zaměření? To je jasné zaměření už od vysoké školy nebo ještě dřív?

Už od základky jsem chtěl dělat biologii. Na gymnáziu jsem se sice zajímal o víc věcí, ale tohle byl vždycky hlavní zájem. Takže když jsem šel studovat na Univerzitu Palackého, vybral jsem si obor speciální biologie. Jeho zaměření bylo sice vědecké, jako tehdy většina univerzitních oborů, ale zahrnoval v sobě ekosystémový přístup – kvůli týmu učitelů, kteří obor takto šířeji koncipovali. Po revoluci v osm-

desátém devátém jsme se jako skupina studentů podíleli na přepracování koncepce výuky a z našeho oboru se stala systematická biologie a ekologie... Měl jsem záměr věnovat se vědě, nicméně během celého studia jsem zároveň pracoval v ekologických organizacích – v ČSOP, v Brontosauru, a poslední dva roky v Hnutí Duha. Snaha problémy nejen studovat, ale také řešit mě velmi ovlivnila. Nakonec z možností, které jsem měl – dráha úředníka na olomouckém magistrátu, odborníka na hygienické stanici či zaměstnance ekologické organizace – jsem si vybral tu třetí. Tím jsem vlastně plánovanou vědeckou kariéru ukončil, ještě než jsem ji začal.

Můžu se zeptat na pár jmen vašich oblíbených učitelů nebo lidí, kteří vás ovlivnili už před startem?

Na nižších stupních na mě měli největší vliv učitelé biologie, s těmi jsem vždycky měl nějaký přátelský vztah, který vybočil z normálního vztahu učitel – žák. Na univerzitě byl mým třídním pan profesor Štěrba, učili mě také pánové Bičík, Petruška či Opatrný. Ti mě ovlivnili nejvíce i mimo studium. Ještě za minulého režimu jsme se zabývali problémy, jako byl kanál Dunaj – Odra – Labe, vodní nádrž Nové Mlýny nebo přehrada Gabčíkovo. Všechno souviselo s vodou, profesor Štěrba byl hydrobiolog, učil nás právě tuhle problematiku. S kolegy jsme na několika debatách a akcích vystupovali proti těmto třem projektům, argumenty jsme získali právě na jeho přednáškách. Když jsme se dostali do konfliktu s těmi, kteří ty projekty prosazovali, a začalo to pro nás být nebezpečné, v tu chvíli se stejnými argumenty vystoupil pan profesor sám. Nemuseli jsme se ničeho bát, přestože, jak jsme později zjistili, jsme k tomu důvod měli. Třeba náš šéf ČSOP, kamarád, který byl obviněn, že organizuje petici proti Gabčíkovu, byl před vyhozením ze školy, ale i jeho se – tentokrát díky zásahu profesora Bičíka – podařilo zachránit, takže mohl dostudovat.

To bylo stále ještě za předchozího režimu...

Jistě, to bylo v roce 1988. My jsme nastoupili v roce 1987, ještě jako prváci jsme podepsali petici proti Gabčíkovu, která kolovala po Slovensku a dostala se i k nám na univerzitu. Víím, že na některých školách, například na brněnské technice, kde studovali budoucí vodohospodáři, několik lidí vyhodili kvůli tomu, že petici podepsali. U nás to naštěstí dopadlo dobře.

Co obnáší vaše současná práce vedoucího týmu poradců ministra?

Ministr se snaží prosazovat své cíle v ekologické politice plus cíle programu své politické strany plus

cíle, na kterých se shodla vláda. Má k tomu aparát ministerstva, aparát úředníků, kteří potřebují, aby zadání cílů bylo pro ně srozumitelně formulováno, rozvrženo a podobně. To je jedna důležitá role, ve které ministr potřebuje pomoc právě poradců. Druhá věc je, že v rámci ministerstva potřebuje cíle prosazovat i proti určité přirozené setrvačnosti chodu úřadu a proti přirozenému konzervatismu části úředníků. Velmi dobře je ta situace popsána v knihách a v televizním seriálu Jistě, pane ministře. Tam je vidět, že v zemích, kde demokratická státní správa funguje mnoho desítek let a má pevně zakořeněné zvyky a stereotypy, je velmi obtížné prosazovat nové myšlenky, změny v chodu aparátu, nová opatření. Úřednictvo jako celek se brání a část úředníků je schopna se bránit velmi silně a vynalézavě. Úkolem poradců je pomáhat ministrovi ekologickou politiku prosazovat s využitím odpovídajících prostředků, které ministr má.

Zažil jste tři ministry. Jak je to s vámi – máte jednak prosazovat nové věci a zároveň držíte kontinuitu...

Ano. Já bych měl stát na straně ministra, zvlášť ve chvíli, kdy čelí nějakému odporu zevnitř úřadu nebo zvenčí. To mě nějakým způsobem vymezuje, ať už ministr je jakýkoli a přichází s jakýmkoli typem nových myšlenek. Moje přirozená role je být loajální k ministrovi a k tomu, co prosazuje...

Musíte si určitým způsobem vyhovovat...

Samozřejmě. Byl jsem připraven ve všech fázích, kdy se ministři měnili, že kdyby se stal ministrem někdo, s kým bych si nerozuměl nebo který by měl jinou představu o cílech ekologické politiky než já, že bych odešel. Je to přirozené. Právě tým poradců je ten nejužší, který se nejčastěji mění s ministrem, protože si musejí vzájemně vyhovovat. Ale z toho, že jsem tu přes tři ministry, vyplývá i druhá role – to, čemu pan ministr Kalaš říkal směrem ke mně, že to je určitá paměť ministerstva. On tomu říkal corporate memory. Znamená to, že za dobu, kterou tu působím, jsem si v roli člověka, který pracuje s ministrem, jednak vyzkoušel některé techniky jak těch, kteří se brání změně, tak těch, kteří je podporují. Sledoval jsem, jak se vyvíjejí hlavní kauzy i prosazování některých zákonů; vím, co se podařilo prosadit, co se ještě nepodařilo prosadit a proč. V tom jsem mohl být pak dalším ministrům užitečný, připravovat je na to, co je čeká, kde narazí na největší překážky a jakým způsobem by se jim dalo čelit.

To působí, že vaše role je krajně obtížná – zároveň držet kontinuitu a zároveň být schopen pomáhat něčemu novému...

...a zároveň by člověk měl mít ještě nějakou vlastní integritu. To si myslím, že je na tom to nejtěžší, protože dělat loajálního úředníka není tak těžké, pracovat pro nadřízeného proti jeho podřízeným by bylo taky jednoduché. Ale své cíle ministr neprosadí tak, že půjde do konfliktu s úřadem. On musí společně

se svými spolupracovníky dosáhnout, aby úřad spolupracoval, aby táhnul za jeden provaz. Ve chvíli, kdy by někde něco haprovalo, může to ministr změnit, může někoho vyměnit, ale výsledkem by mělo být, aby všichni pracovali jedním směrem. Z mého pohledu – být jen loajálním úředníkem je jednoduché. Snažit se, aby všichni spolupracovali a působit jako mediátor spíš než jako člověk, který má za zády někoho mocného a jenom pouští hrůzu, to je mnohem složitější. A to nejtěžší je, aby si člověk uchoval vlastní názor a ve chvíli, kdy se s ministrem zásadně neshodne, prostě odešel. To je myslím ta nejpodstatnější věc. Mně se naštěstí nestalo, že bych musel odejít po konfliktu s ministrem, ale neznamená to, že bychom neměli konflikty. Měli jsme.

Jak si tedy udržujete svoji vlastní integritu?

To souvisí s mou třetí rolí – vedle práce na prosazování myšlenek ministra a vedle corporate memory. Je to zpětná vazba. Poradci zajišťují kontakt s vnějším světem, s praxí. Já jsem nastupoval s prvotním úkolem zajišťovat kontakt s ekologickými organizacemi a s aktivní veřejností – s lidmi, kteří přicházejí nejenom s novými návrhy, ale také s kritikou, a to často velmi ostrou. Mým cílem bylo – a tenhle úkol mi zůstává, aby se z kritiky nebo návrhů dařilo prosadit jejich co největší racionální část. Ne všechny návrhy jsou reálné a ne všechny jsou rozumné, dokonce ne všechny mohou pomoci životnímu prostředí. Návrhů se sejde ohromné množství a je potřeba z nich vybrat takové, které je ministerstvo schopno prosadit, zformulovat do podoby, v jaké je možné prosadit. Dále je třeba se dohodnout na konkrétních návrzích s ministrem, a snažit se pak přesvědčit úřednictvo, že to takhle mají prosazovat. Většina úředníků se přirozeně vnějšího tlaku bojí a řadu podnětů odvrhuje jenom proto, že přicházejí zvenčí. Věcný „filtr“ přes poradce, mě a ministra umožňuje, aby se nejpodstatnější věci k úředníkům dostaly jako zadání.

Jak to souvisí s osobní integritou?

Tahle moje role vyžaduje častou komunikaci s ekologickými organizacemi a aktivními občany. Navíc jsem z tohoto prostředí vzešel, mám tu své přátele a určité názorové zázemí. Jsem vystaven této zpětné vazbě silněji než úředníci ministerstva. Často jako první zjišťuji, kde ministerstvo funguje špatně, kde případně i ministr funguje špatně, a snažím se tu informaci předat a nějakým způsobem problém řešit. Kdyby se mi to dlouhodobě nedařilo, díky zpětné vazbě se to dozvím a můžu se rozhodnout...

Mohl byste na nějakém příkladu uvést, jak zjišťujete, že někde tady něco nefunguje?

Ano, měl jsem třeba několik sporů s ministry. Jeden z těch sporů byl o Národní alokační plán 1 s panem ministrem Ambrozkem. Zastával jsem zásadovější stanovisko, se kterým přicházely ekologické organizace. Ministr se obával být v tomhle problému příliš radikální, protože očekával – oprávněně – velký od-

por ve vládě. Nakonec se mi v té věci podařilo ministra přesvědčit, aby zvolil cestu vlastního návrhu. Proběhla tehdy dost ostrá bitva ve vládě – náš resort měl svůj návrh, ministerstvo průmyslu mělo svůj nadsazený návrh... Nakonec prošel kompromisní text. Evropská komise poté definitivně rozhodovala o množství přidělených povolenek a její závěr byl dokonce ještě radikálnější, než náš původní návrh...

Čili dala zapravdu.

Ano, to jakoby opravňovalo náš postup. Samozřejmě ne vždy to může vyjít. Je možné, že se mohou mýlit v odhadu, jaký prostředek zvolit, nebo naopak může mít pravdu někdo jiný. Tou základní mojí zpětnou vazbou je věrohodnost před aktivní veřejností, která se ochranou životního prostředí zabývá.

Vaše věrohodnost?

Moje věrohodnost a věrohodnost ministra. V tom je ten problém. Kdyby ministr přestal být věrohodný, tak bych se musel rozhodnout, protože jsem s ním spojován, jestli svou věrohodnost obětuji taky, nebo odejdu. Té volbě jsem byl v několika případech vystaven a byla to pro mě motivace přesvědčit ministra, aby zvolil takový přístup, který by věrohodnost nás obou zachoval. Pak samozřejmě jsou věci, na které jsem, přestože si to někteří mohou myslet, vliv neměl. Ministr například obvykle sám rozhoduje v personálních záležitostech, jmenuje svoje náměstky. Například s panem ministrem Ambrozkem jsme měli dohodu, že do personálních opatření nebudu mluvit. Resort také každý den na různých úrovních vydává řadu odborných rozhodnutí, ke kterým jsem se nevyjadřoval. Navíc ministr nemusí – a ani by neměl – vždy poslouchat své poradce. Využívá jejich služeb do té míry, jak potřebuje. A je pak na nich, jestli se cítí dostatečně věrohodní a spokojení s tím podílem jejich práce, který ministr využije.

Co říkáte programovému prohlášení současné vlády – ve srovnání s environmentálně nejvyspělejšími zeměmi?

Nemám úplně přesné srovnání s tím, jak vypadají vládní programy zemí, které jsou v životním prostředí dál, to znamená skandinávské, Německo, Rakousko, Anglie. Taky by srovnání asi nebylo úplně přesné, právě proto, že ty země jsou dál. Ony vlastně už většinu opatření provedly, my se k řadě věcí teď hlásíme se zpožděním. Ale snažil jsem se sledovat programy politických stran a tady je pravda, že hodně dlouho byla Česká republika pozadu, přestože v rámci nových členských zemí jsme vepředu.

Proč?

Nejrychleji se u nás vyvinula nevládní složka, což je přirozené, to je nejpružnější záležitost. Rychle začala fungovat jejich spolupráce s ekologickými organizacemi na západě. Nejpomaleji se vyvíjela naopak část politická, politicko-úřednická, kde je velká setrvačnost. Ti, kdo začínali působit v politice, neměli

zkušenost ani s demokratickou diskusí, ani s tvorbou programů, natožpak ekologických nebo těch, které by přinášely nějaké nové věci oproti tradičním historickým záležitostem. Přirozený způsob, jak se nějaké konkrétní cíle dostávají do vládních programů, je přes politické programy jednotlivých stran. Tam byl deficit zásadní, protože politické strany buď vznikaly úplně nově nebo se obnovovaly na nových základech a snažily se teprve získat inspiraci z různých zemí. Postupně se učily, jak se programy sestavují, jak mají vypadat... V tuto chvíli si myslím, že současný vládní program už se velmi přiblížil standardu v západních demokratických zemích – zejména v tom, že to není ani upovídaný tlustospis ani pár stránek frází. Pracuje s klíčovými prioritami, na kterých je nutné, aby se vláda dohodla předem a vyřešila tak rozpory, které by jí mohly bránit v činnosti. Co je možná ještě nedostatek u tohoto programu, že mohl být obsaženější, ale to záviselo i na době, kdy vláda vznikala. Neměla moc času, aby domluvila obsáhlejší dokument o svých prioritách, takže vyřešila nejpodstatnější věci a zbytek nechala na běžnou činnost vlády, což byl v tu chvíli nejrozumnější postup.

Co je podle vás nejdůležitější z hlediska environmentálního, klíčová prioritá tady v Česku?

V České republice existuje klíčová priorita, která se do těchto dní neřešila téměř vůbec, a to je modernizace ekonomiky a zejména energetiky. Česká republika má téměř dvojnásobnou energetickou náročnost své produkce, než je průměr EU. Tahle skutečnost ji limituje ekonomicky i ekologicky – vysoká energetická náročnost snižuje konkurenceschopnost, zbytečně spotřebovaná energie přináší příliš vysoké znečištění. Ekonomika je pozadu v modernizaci a inovacích a zdaleka nedosahuje úrovně, jaké by mohla. Tyhle věci lze řešit najednou tak, že se modernizuje zejména energetika a že se konečně podaří zavést do české legislativy klíčové ekonomické nástroje. To je v oblasti energetiky například ekologická daňová reforma, v oblasti dopravy mýtné a řada dalších různých opatření a nástrojů. Jeden velmi významný krok k modernizaci byl učiněn už za vlády koaliční v minulém volebním období, a to byl zákon na podporu obnovitelných zdrojů energie. Začíná fungovat s určitým zpožděním, v praxi se projevuje až v tuto dobu, kdy už se prakticky ukázalo, že to byl opravdu důležitý krok. Ale ekologická daňová reforma ještě není. Stejně tak nebylo zatím rozhodnuto o vysoké účinnosti jako podmínce pro obnovu tepelných elektráren, které ČEZ plánuje rekonstruovat. To by mohlo přinést zásadní změnu. Národní alokační plán je další faktor, který v prvním kole téměř nefungoval a teprve poté, co Evropská komise druhé kolo dostala do příslušných mezí, mohl by začít stimulovat k vyšší efektivitě. Především reforma energetiky je opravdu pro Českou republiku klíčová věc.

Jak k tomu přispívá Ministerstvo životního prostředí? Jaká je prioritá ministerstva z tohoto pohledu?

Některé parametry nastavilo už programové prohlášení vlády – že nebudou prolomeny těžební limity, že se nebude extenzivně pokračovat dál v rabování surovin, že se nebudou stavět nové jaderné bloky a nebude pokračovat plýtvání energií, že bude ekologická daňová reforma a opatření v dopravě. Další kroky v tuhle chvíli ministerstvo připravuje, bude to novela zákona na ochranu ovzduší a státní program snižování emisí. Připravujeme daňovou reformu, jednáme o určení co nejvyšších parametrů rekonstruovaných tepelných elektráren, do podpory úspor a rozvoje obnovitelných zdrojů energie soustředíme prostředky evropských fondů. Dotační podpora bude nastavena tak, aby na ni dosáhly domácnosti a aby byla v praxi téměř nároková – pokud splní základní pravidla, dostanou dotaci. Celkově by se měla pravidla nastavit tak, aby dlouhodobě motivovala k investicím do efektivnější výroby i spotřeby energie.

Jak se daří vedení ministerstva v tomto směru spolupracovat nebo rozšiřovat partnerství s ostatními resorty, s průmyslem, dopravou...?

V době, kdy skončila menšinová vláda ČSSD, od které se očekávalo, že vztahy mezi resorty budou na velmi dobré úrovni spolupráce, paradoxně byly tyto vztahy historicky nejzdevastovanější. Nezbyvalo než postupně začít s nastavováním korektnějších vztahů mezi resorty neekonomickými, jako je životní prostředí, zdravotnictví, a resorty ekonomickými.

Nejhorší znamená, že si každý jel po svém?

Ano, byly mezi nimi vykopané hluboké příkopy. Nejviditelnější příčina byla, že tehdejší ministr životního prostředí Miloš Kužvart nezvolil dobrou strategii pro prosazování ekologických opatření, protože se spojoval právě jenom s neekonomickými nevlivnými resorty – se zdravotnictvím, se školstvím. Naopak směrem ke klíčovým resortům, kde bylo nutné změny ke zlepšení životního prostředí především provést – průmysl, zemědělství, doprava – vystupoval velmi konfrontačně. Vznikly ostré konflikty, které se přenesly i na nejnižší rozhodovací úroveň. Demontáž těchto příkopů je velmi dlouhý proces, protože i tam, kde se dohodnou ministři, vzpírají se náměstci či ředitelé odborů, protože už jsou zvyklí, že nenáviděný resort je třeba potírat na všech úrovních. Něco z toho se podařilo napravit za éry Libora Ambrozka. Postupně se například lépe dařilo dohodnout s Ministerstvem zemědělství v nejbližší styčné oblasti – v ochraně přírody. Ministr Kalaš rozjel rozhovory na mnoha úrovních s různými resorty. Neměl čas dospět k nějakým praktickým závěrům. Ale pomohlo to zvláště v tom, že někteří ministři vlády zůstali a ve chvíli, kdy nastoupil Martin Bursík, mohl na některé vztahy navázat a ještě je dál zlepšit. To se týká Ministerstva dopravy, které vedle Ministerstva zemědělství patří mezi resorty, se kterými se dá korektně komunikovat. Kde se to nedaří, je v tuto chvíli Ministerstvo průmyslu. Tam si myslím, že ministr Říman zvolil nesprávnou taktiku, která

se v opačném gardu velmi podobá té, kterou kdysi použil Miloš Kužvart. Ta nakonec vedla k jeho naprosté izolaci ve vládě. Myslím, že Římanův přístup bude mít podobné důsledky. Dostává se do izolace už nyní tím, že často vystupuje nekorektně a nevěcně a svou politickou strategii staví na aktivním vyvolávání konfliktů.

Myslíte to nejen ve vztahu k environmentální problematice?

Ano. V tuto chvíli se pouští do konfliktů ve vztahu k environmentálním problémům, ale zkušenost z historie podobných přístupů říká, že nakonec v konfliktu bude i s ostatními. Nejde totiž ani tak o to, proti komu se vymezuje, jako spíš o styl, jakým se vymezuje. Ten ho dostává do izolace. Komunikovat je možné buď na racionální bázi, kde je možné dojít k dohodě, nebo nedohodě, anebo na bázi nějaké ideové vypjatosti. Tam to právě končí, protože taková komunikace pak už není racionální. Pokud tuhle zvláštní strategii bude ministr Říman provozovat dostatečnou dobu, nezbude mu pak, než ji dotáhnout do hořkého konce naprosté izolace. To si myslím, že mu hrozí.

Prezident Václav Klaus v environmentální oblasti vyjadřuje názory až extrémní. Jak vidíte jeho roli v utváření českého veřejného mínění? Je to člověk, který má velkou autoritu, a tím, co říká o změnách klimatu, dosáhl globálního vlivu. Jak se díváte na jeho argumentaci a jeho postoje, jeho roli v celkové atmosféře této společnosti?

Jeho vymezování se vůči životnímu prostředí i vůči řadě dalších věcí jsem sledoval od počátku a musím říct, že zpočátku jsem se toho bál víc než teď. Teď si myslím, že jeho vliv už je marginální. Ale zpočátku, když pronášel věty, že ekologie není věda a že globální oteplování si vymysleli vědci, aby měli peníze na granty, tehdy to opravdu u laické veřejnosti mohlo mít vážný dopad. To ovšem neplatí pro odborníky a lidi, kteří se danými problémy věcně zabývají, u nich se Václav Klaus přirozeně zdiskreditoval už tehdy.

Myslíte, že společnost zbrzdil?

To asi ano. Ne ani tak, že by změnil názory lidí, myslím, že takhle přímý dopad to nemělo. Ale inspiroval názory silné politické strany, a ta se pak takto výrazně vymezila jednu dobu vlastně celá. Ten přístup prosadila v oblasti tvorby zákonů a zabrzдила ekologickou legislativu. Je známé, že třeba v době čtyřleté vlády ODS v letech 1992–1996, kdy byl ministrem životního prostředí František Benda, byl přijat jeden jediný ekologický zákon na záchranu ozónové vrstvy. Mimořádně, na tomto výsledku se podílela i první kampaň, kterou jsem v Hnutí Duha koordinoval. Společně s dalšími jsme zákon vyvzdorovali na zákonodárném sboru proti vůli ministra Benda. Takže opravdu se na nějakou dobu aktivně zabrzдила ekologická legislativa především

proto, že na stejnou vlnu nastoupila celá jedna politická garnitura. V současné době už se ale Václav Klaus dostal v argumentaci tak daleko a už ji provozuje tak dlouho, že se, myslím, u odborné veřejnosti v některých tématech zdiskreditoval natolik, že se to projevuje i u neoborné veřejnosti. Experti a vědci mají přece jenom určitý kredit pro většinu občanů. Nemůže proto dlouhodobě působit věrohodně někdo, kdo vystupuje úplně ojedinele. Celá vědecká scéna konzistentně používá racionální věcné argumenty, zatímco pan Klaus ne. Pokud jde o prezidentův údajný mezinárodní věhlas – přestože se tím kolem prezidenta velmi snaží vyvolat dojem, že jeho výroky o klimatických změnách mají nějaký kladný mezinárodní ohlas, není tomu tak. Stačí pár dotazů na evropské politiky nebo na politiky světové a je jasné, že si o Klausově fušování do klimatologie nemyslí nic pěkného ani v Evropě ani třeba ve Spojených státech.

A co američtí republikáni?

Včetně republikánů. Právě ten případ, kdy Klaus reagoval na výzvu k předložení názoru na problematiku klimatických změn, kterou měli v Senátu Spojených států projednávat, se totiž stal jeho velmi vážnou prohrou. On sice názor vyslovil, ale Senát se jím nezabýval, nikdo nepoužíval jeho argumenty, nepadlo tam vůbec jeho jméno a celé to skončilo nepříjemnou blamáží. Myslím, že se to dalo od počátku očekávat. Je zvykem jak v USA, tak v Evropském parlamentu vést debatu na podstatně racionálnější úrovni, než se třeba vede ještě teď v českém Parlamentu, rozhodně ovšem daleko racionálnější, než jak argumentuje prezident Klaus. On nemá fakticky čím do debaty přispět. To, co například odpovídal v dopise republikánům, nevychází z žádné empirické zkušenosti ani z žádných vědeckých argumentů. Jsou to ideologicky vypjatě formulované dojmy. Některé ideje jsou přitom recyklované právě ze Spojených států, a to dokonce ani ne od republikánů, ale od některých think tanků, respektive extrémně pravicových nevládních organizací, které republikánskou stranu ideově doprovázejí. Slušný politik jaksi podobným způsobem argumentovat nemůže. Václav Klaus vycházel z tohoto názorového zázemí, takže nemohl být pro debatu v Senátu přínosem, protože tam vědí, že jde o marginální názory.

Čili tuto argumentaci byste označil za iracionální? Ideologickou?

Ideologickou, ano.

Proč si myslíte, že člověk takové inteligence, takového postavení, jako je prezident Klaus, jde do takových věcí, které pak končí, jak říkáte, blamáží?

Inteligence má mnoho podob. Například Miloš Zeman patří k velmi inteligentním lidem, respektive na začátku své kariéry a po její velkou část určitě patřil, a přesto ho za inteligentního dnes pova-

žuje málo lidí. Součástí celkové inteligence je také inteligence sociální a pokud člověk jedná a mluví hrubě, je obecný úzus, že není považován za inteligentního. Klaus nejedná, nemluví hrubě, pokud jde o slovník, ale jedná vulgárně, pokud jde o práci s fakty a o přístup ke skutečnosti a odborným materiálům. To je jedna věc, která ho nějakým způsobem limituje. Druhá věc je známá namyšlenost, s níž se pouští do problematiky, o které nic neví nebo ví velmi málo. To je na tom nejzvláštnější, že člověk, který o sobě tvrdí, že argumentuje z pozice akademické, se chová přesně opačně, než jaká jsou základní pravidla v akademické oblasti. Vědecký svět má obvykle opačný problém. Jednotliví odborníci nejsou ochotni – tradice toho stavu jim to velice ztěžuje – vyjadřovat se k něčemu jinému než ke svému oboru, kterému se věnují, ve kterém publikovali. Vede to k tomu, že někdy je obtížná komunikace mezi jednotlivými vědeckými obory, protože experti odmítají vyjadřovat se o sousedním oboru. Musí vzniknout nějaký interdisciplinární obor, který se potom zase věnuje jenom onomu pomezí mezi několika vědeckými disciplínami. Václav Klaus naproti tomu přistupuje k environmentálním problémům jako naprostý laik a ještě jako slon v porcelánu, protože se vyjadřuje k odborným záležitostem, ke kterým nemá žádný odborný základ, a ještě se k nim vyjadřuje kategoricky. Nikoli tak, že by pochyboval o odborných závěrech, ale přináší vlastní jednoznačný, naprosto laický a v řadě případů extrémní a neracionální pohled na nějaký problém.

Poslední otázka – vaše osobní priorita?

Ono to bude znít možná zvláště, ale to, co teď dělám, je pro mě vrcholné naplnění toho, co jsem dělat chtěl. Kdysi po univerzitě jsem se rozhodl nikoli podle toho, ve které oblasti lidské činnosti bych mohl dosáhnout nejvyššího postavení či zisku, ale podle toho, ve které oblasti bych mohl nejvíc přispět k tomu, aby se zlepšovala kvalita života, zlepšovalo se životní prostředí. Prostě jsem byl takový podivný idealista. Tehdy mi poradil jeden známý zkušený aktivista, že z oblastí, které připadají v úvahu – úředník, politik, učitel, aktivista – je právě ta poslední schopna přinést největší změny. A opravdu to tak bylo. Opravdu si myslím, že zpočátku, ve chvílích, kdy se rozjížděly, ekologické organizace měly největší vliv na to, jak se prováděla ekologická politika. Dnes už je to vyrovnanější. Svoji roli mají jak ekologické organizace, tak úředníci, tak politici. Politici už umějí s tématem pracovat, aspoň někteří, takže dnes už je možné si vybírat na vyrovnanější úrovni. Myslím, že práce, kterou dnes dělám, je nejbližší změně, a ke všemu je to činnost, která se mi líbí. Dovedu si představit víc různých možností, co bych dělal, ale je to vždy v té oblasti na pomezí mezi úředníky, politiky a ekologickými aktivisty. Nejsem klasickým úředníkem, ale dělám od každého trochu, trochu úředníka, trochu politika, přestože v žádné straně nejsem a politiku v užším slova smyslu nedělám, a trochu toho aktivisty, který se snaží změnit svět.

*Ptala se Hana Kolářová
Foto MŽP, Martin Mašín*

ZELEŇ:

VÝVOJ KÁCENÍ KOLEM SILNIC

Do tzv. období vegetačního klidu, za které ze zvyklosti považujeme dobu od 1. listopadu do 31. března běžného roku, se soustřeďuje kácení i údržba dřevin rostoucích mimo les. Ačkoliv vegetační klid je u různých dřevin posunut dopředu nebo dozadu a velmi významně toto období ovlivňuje i vývoj klimatických podmínek jednotlivého roku, obecně se termín dodržuje. Mimo toto období se kácení prakticky provádí pouze ve výjimečných případech, je-li stavem dřevin zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu (§ 8, odst. 4 zákona číslo 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny) nebo v těch případech, kdy osoba provádějící kácení přistupuje k životnímu prostředí jaksi pouze z pohledu ekonomického.

Nápor na inspekci

Zhruba do období od prosince do května se také soustřeďuje v problematice kácení hlavní nápor ze strany veřejnosti na Českou inspekci životního prostředí (ČIŽP). Z celé ČIŽP zaznamenává právě oddělení ochrany přírody dlouhodobě největší počet podnětů a stížností od občanů, přitom okolo 60 % se týká případů kácení nebo poškozujícího ořezu stromů.

Počet těchto podnětů se dramaticky zvyšuje v posledních letech. Ještě okolo let 2000 a 2001 obdržela inspekce zhruba 250 až 300 podnětů na oddělení ochrany přírody, v letech 2004 a 2005 jich však již bylo okolo 500 a v roce 2006 dokonce 690. Podle současného vývoje lze předpokládat, že v roce 2007 bude počet podnětů opět vyšší.

Především z tohoto důvodu je většina inspektorů v ochraně přírody ČIŽP (celkem 63 pro celou republiku) v období od prosince do června prakticky sto procentně vytížena případy kácení z vlastní kontrolní činnosti, ale hlavně z podnětů občanů. Ostatní šetření a kontroly se proto podle plánu činnosti přesunují do dalších měsíců nebo úplně vypouštějí.

Vestec (Praha-západ). Kontrola ČIŽP na základě telefonického upozornění, káceno podle pravomocného povolení na 70 topolů, důvodem kácení stáří a špatný zdravotní stav (dva smrtelné úrazy způsobené nedávnou pádem stromu), stanovena náhradní výsadba, šetření ukončeno.

Tento vývoj odráží vzrůstající zájem veřejnosti o stav životního prostředí, zejména v oblasti ochrany

přírody. Lidé vnímají vážný estetický dopad na krajinu, související s odstraňováním stromořadí, na mnoha místech posledních, a soliterních stromů z krajiny. Velmi alarmující je především skutečnost, že často vůbec nedochází k výsadbám nových stromů, které by mohly chybějící zeleň nahradit. Z přijímaných podnětů dále vyplývá, že si veřejnost začíná uvědomovat i další, dosud opomíjené, ekologické významy dřevin rostoucích mimo les a obecně zeleně vůbec.

Kašperské Hory. Kontrola na základě informace v médiích, káceno podél silnice II/145, subjekt Správa a údržba silnic (SÚS) Klatovy, celkem 97 dřevin v druhovém složení lípa, javor, jasan, káceno na oznámení, odbor životního prostředí (OŽP) městského úřadu na oznámení nereagoval, stromy zdravé, ČIŽP požádala Agenturu ochrany přírody a krajiny (AOPK) o posudek na krajinný ráz, šetření pokračovalo.

Vývoj situace v jarním období 2007

Lze oprávněně usuzovat, že s ohledem na klimatický vývoj zimy 2006/2007 se situace v oblasti kácení dřevin vyvinula do takových rozměrů, které inspekce v uplynulých letech dosud nezaznamenala. Na základě vyhodnocení podnětů z prosince a poloviny ledna byla proto na ČIŽP počátkem února svolána tisková konference, na které byla upozorněna média na stále se rozrůstající likvidaci dřevin mimo les a na činnost ČIŽP v této souvislosti.

V té době už probíhalo intenzivní jednání s Ředitelstvím silnic a dálnic v Praze (ředitelství ČIŽP) a ŘSD

v Jihlavě (oblastní inspektorát v Havlíčkově Brodě). V případech zjištění rozsáhlého kácení na základě oznámení dle § 8, odst. 2 zákona, bez řádného vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin, začala ČIŽP uplatňovat postup omezení a zákazu činnosti podle § 66 zákona. Přesto je možné na základě předběžných výsledků hodnotit uplynulé období vegetačního klidu (2006/2007) za jedno z nejdramatičtějších a s devastujícím dopadem nejen na silniční zeleň, ale na dřeviny rostoucí mimo les celkově.

Klatovy a další obce směrem na Železnou Rudu. Kontrola na základě podnětu, Ředitelství silnic a dálnic ČR plánovalo kácení asi 200 kusů dřevin, CHKO Šumava a MěÚ Klatovy zahájily řízení o povolení ke kácení, obecní úřady (jako orgán ochrany přírody) většinou ne, místní šetření ČIŽP 22. 3. 2007, ČIŽP připravena v případě potřeby kácení předběžným opatřením zakázat.

Svoji negativní roli letos sehrál i orkán Kyrill, který vážně poškodil mnohé dřeviny ve volné krajině a bohužel často další stromy, které tento orkán přečkaly bez poškození, padly následně v souvislosti s uplatňováním oprávnění podle zvláštních předpisů nebo velmi zvláštním přístupem obcí jako orgánů ochrany přírody k povolování kácení. Šlo sice o jakousi letošní souhru náhod, pokud extrémně teplou zimu a vichřice síly orkánu považujeme za mimořádné situace a jevy, a nikoliv za důsledek změn klimatu, na které si budeme muset pomalu zvykat, avšak spojení těchto náhod s devastujícím lidským faktorem může být pro českou krajinu osudné. To dnes bohužel vidíme téměř na každém kroku.

Od počátku listopadu do 21. 3. 2007, kdy na MŽP proběhla tisková konference k této problematice, přijala inspekce 217 podnětů, které se týkaly kácení

stromů. V 71 případech bylo na základě zjištěných skutečností zahájeno správní řízení. Nejvíce podnětů bylo přijato na oblastní inspektorát (OI) ČIŽP Praha, Hradec Králové, Brno, Havlíčkův Brod a Ostrava a nejvíce správních řízení bylo zahájeno na OI Havlíčkův Brod a Praha. V té době bylo zahájeno řešení 23 případů kácení doprovodné silniční zeleně v různém rozsahu. Většina těchto případů (celkem 10) se týkala oblasti okolo Havlíčkova Brodu, kde ČIŽP zaznamenala i první případy rozsáhlého plošného kácení doprovodné silniční zeleně.

Jevišovice (Znojmo). Kontrola na základě podnětu, provedla SÚS Jihomoravského kraje na základě pravomocného rozhodnutí Obecního úřadu Jevišovice se zdůvodněním – špatný zdravotní stav, kácení 60 slivoní podél silnice Bojanovice – Jevišovice, stanovena náhradní výsadba na stejném místě do 30. 10. 2007, ČIŽP šetření ukončila, ale provede kontrolu náhradní výsadby.

Tísňová linka

Na tiskové konferenci MŽP dne 22. 3. 2007 ministr zveřejnil telefonní číslo ČIŽP 731 405 072, na které se dále mohli obracet občané v případech zjištění plošného kácení okolo komunikací.

V období od 22. 3. 2007 do 11. 4. 2007 bylo na tuto tísňovou linku inspekce oznámeno celkem 21 dalších případů kácení silniční zeleně, které byly vyhodnoceny jako relevantní informace a jsou prošetřovány inspekcí. V ojedinělých případech (celkem třikrát) byly inspekci nahlášené případy, které již byly šetřeny.

Dále bylo nahlášeno 19 případů kácení dřevin ve městech a 18 případů kácení dřevin v obcích, které byly vyhodnoceny a předány na oblastní inspektoráty k prošetření. V těchto případech se může občas jednat i o jednotlivé stromy, ale většinou jde o kácení většího rozsahu v souvislosti se stavebními aktivitami v obci nebo údržbou zeleně. V dalších 89 případech byly občanům, kteří se obrátili na zveřejněnou linku, podány informace, případně vysvětlena příslušná legislativa a nebyl shledán důvod pro prošetření oznámených informací.

*Ing. Tomáš Mařík,
vedoucí oddělení ochrany přírody ČIŽP
Foto ČIŽP*

MINISTŘI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A DOPRAVY NALEZLI SPOLEČNOU ŘEČ

Ministři životního prostředí a dopravy požádali 22. března 2007 Ředitelství silnic a dálnic, hejtmany a ředitele krajských úřadů, aby zastavili případné kácení silničních stromořadí na silnicích prvních tříd a v krajích. Navrhli také vytvoření společné pracovní skupiny, která se pokusí o dohodu o postupu při správě silniční vegetace. Ministerstva připraví analýzu problému a jeho jednoznačné a srozumitelné právní řešení. Podle expertů Ministerstva životního prostředí totiž někteří správci komunikací překračují rozsah zvláštního oprávnění daného zákony.

„Česká inspekce životního prostředí v posledních měsících zaznamenala už 23 případů kácení silničních stromořadí. Proto jsme společně s ministrem dopravy Alešem Řebíčkem požádali hejtmany i ředitele krajských úřadů, aby všechna případná kácení zastavili. Oslovila mne již řada lidí, kteří oprávněně poukazují na to, že plošná likvidace stromořadí hraničí s barbarstvím. Aleje vytvářejí typický ráz harmonické kulturní krajiny, tlumí hluk, chrání před větrem a prachem, přispívají k druhové pestrosti naší přírody. Samozřejmě, pokud jsou stromy například přestarlé a hrozí, že na silnici spadnou, je nějaký zásah na místě. Rozhodně ale nesmí docházet k tomu, že se plošně zlikviduje stoletá alej jen proto, že někdo chce jezdit po úzké okresce stejně rychle jako po dálnici. Velmi si cením, že jsme s ministrem dopravy našli společnou řeč a věřím, že se podaří dospět k rozumnému řešení,“ konstatoval ministr životního prostředí Martin Bursík.

Zvláštní oprávnění ke kácení silniční vegetace je silničním zákonem (zákon č.13/1997 Sb.) stanoveno pouze pro případy, kdy konkrétní strom ohrožuje bezpečnost užití pozemní komunikace nebo neúměrně ztěžuje její údržbu. Zvláštní oprávnění tudíž není možné vztahovat na případy, jako je například rekonstrukce či rozšiřování vozovky. Rovněž není možné považovat za důvod takového kácení statistiky o nehodovosti na území kraje bez bližšího upřesnění.

Lidé, kteří se o kácení stromů podél silnic dozvědí, by měli kontaktovat Českou inspekci životního prostředí. Ta má kompetenci jednotlivé případy posoudit. Kontaktní telefonní číslo pro tyto případy je 731 405 072.

TZ MŽP, upraveno (red)

Ministři životního prostředí a dopravy se dokázali dohodnout, postupovali a argumentovali společně. Reagovali nejen operativně, aby zabránili kácení tam, kde je bezdůvodné, ale současně připravují i systémové řešení prostřednictvím zákonných pravidel.

Růžená (Vysočina). Kontrola na základě vlastního zjištění, SÚS kraje Vysočina plánovala kácení 39 dřevin v druhovém složení lípa, javor a bříza, na označení mimo obec (celkem 27 dřevin) a na povolení v intravilánu obce (12 dřevin), obecní úřad souhlasil i vydal povolení se stanovením náhradní výsadby, ČIŽP vydala předběžné opatření a zároveň zadala odborné posouzení, rozhodnutí ObÚ dá na přezkum, případ v šetření.

Praha 21.3.2007
č.j. 22148/ENV/07
17943A/07

Vážený pane hejtmane,

obracíme se na Vás s žádostí o součinnost při řešení problému plošné likvidace silničních stromořadí na komunikacích všech tříd na území České republiky. Odstraňování těchto stromořadí, které správci komunikací v současné době provádějí, překračuje rozsah zvláštního oprávnění daného zákony.

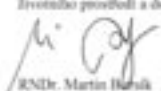
Zvláštní oprávnění ke kácení silniční vegetace je silničním zákonem založeno pro případy, kdy dřeviny ohrožují bezpečnost užití pozemní komunikace nebo neúměrně ztěžují její údržbu. Zvláštní oprávnění tudíž není možné vztahovat na případy, kdy je prováděna např. rekonstrukce vozovky nebo její rozšiřování a rovněž není možné považovat za důvod takového kácení statistiky o nehodovosti na území kraje bez bližšího upřesnění.

Je nezbytné si uvědomit, že dřeviny mají v naší krajině nezastupitelnou funkci. Jejich význam podél komunikací je nenahraditelný, zvláště pokud ekologická a estetická újma vzniklá jejich kácením není kompenzována náhradní výsadbou. Takovýmto rozsáhlým kácením silničních stromořadí, které u nás nyní probíhá, dochází k devastaci krajiny, neboť jsou likvidovány interakční prvky ekologické kostry krajiny, určující zároveň výraznou měru charakteru a rázu kulturní české krajiny a její harmonické měřítko.

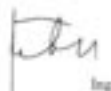
Situace je natolik závažná, že vyžaduje urgence řešení v podobě spolupráce krajů a ministerstev s cílem sjednotit postup při správě silniční vegetace s ohledem na zachování těchto významných prvků v krajině. Zároveň je velmi žádoucí, aby do doby, než bude nalezeno společné řešení, bylo další kácení zastaveno.

Vážený pane hejtmane, žádáme Vás proto o spolupráci při řešení řešení uvedeného problému a zároveň Vás žádáme, aby bylo případné plánované kácení silničních stromořadí na území vašeho kraje pozastaveno.

Žádost o spolupráci byla zároveň zaslána řediteli Vašeho krajského úřadu a volebním odborem životního prostředí a dopravy.

Ing. Martin Bursík
ministr životního prostředí

Ing. Aleš Řebíček
ministr dopravy

POLÁRNÍ METEOROLOGIE: POCHOPENÍ GLOBÁLNÍCH VLIVŮ

Poselství generálního tajemníka Světové meteorologické organizace M. Jarrauda ke Světovému meteorologickému dni 2007.

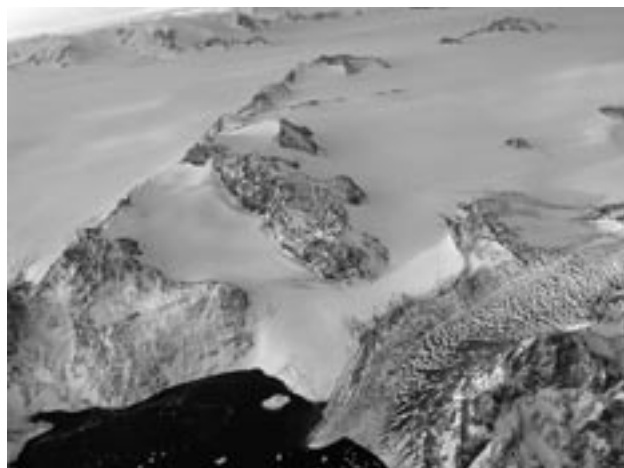
Světová meteorologická organizace (SMO) a jejích 187 členů i celosvětové společenství pracovníků a příznivců meteorologie slaví každoročně dne 23. března Světový meteorologický den. Tímto dnem si připomínáme 23. březen 1950, kdy vstoupila v platnost Úmluva, jíž byla naše organizace založena. Následně byla v roce 1951 SMO určena jako odborná agentura OSN.

V roce 2005 u příležitosti svého 57. zasedání Výkonná rada SMO rozhodla, že tématem roku 2007 bude *Polární meteorologie: pochopení globálních vlivů*. Vyjádřila tak uznání významu a zároveň svým dílem přispěla k Mezinárodnímu polárnímu roku (International Polar Year, IPY) 2007–2008, který probíhá pod záštitou SMO a Mezinárodní rady pro vědu (International Council for Science, ICSU). S cílem zajistit vědcům možnost v obou polárních oblastech pracovat během letních i zimních měsíců tato akce probíhá vlastně od března roku 2007 do března roku 2009. Základní koncepce roku IPY spočívá v intenzivním výkonu mezinárodně koordinovaného interdisciplinárního vědeckého výzkumu a pozorování, zaměřeného na polární oblasti Země a jejich dalekosáhlé celosvětové vlivy.

V posledních letech jsme svědky oživujícího se zájmu o klima a ekologické podmínky panující v polárních oblastech. Tento zájem má své významné historické kořeny, neboť tyto oblasti již tradičně hrají v činnosti SMO i její předchůdkyně Mezinárodní meteorologické organizace (MMO) zásadní úlohu. V roce 1879 schválil Druhý meteorologický kongres koncepci Mezinárodního polárního roku, který pak proběhl v letech 1882–1883. Druhý Mezinárodní polární rok, také iniciovaný MMO, proběhl v letech 1932–1933. Úspěch prvního i druhého roku IPY vedl k vypracování koncepce šířeji pojatého mezinárodního geofyzikálního roku zahrnujícího i nižší zeměpisné šířky, nikoliv prostě dalšího mezinárodního polárního roku. Šlo o Mezinárodní geofyzikální rok (International Geophysical Year, IGY) v trvání od 1. července 1957 do 31. prosince 1958 a s dalekosáhlými důsledky v oblasti vědeckého výzkumu, neboť se jej zúčastnilo na 80 tisíc vědců z 67 zemí.

Prostřednictvím národních meteorologických a hydrologických služeb (NMHS) a dalších institucí svých členských zemí má Světová meteorologická organizace v úmyslu k novému roku IPY podstatným způsobem přispět, a to v oblasti vědeckého výzkumu a pozorování v polární meteorologii, oceánografii, glaciologii a hydrologii. Dalším zásadním příspěvkem Světové meteorologické organizace k roku IPY bude její činnost realizovaná prostřednictvím Kosmického programu SMO. Z vědeckých a operačních

výsledků roku IPY budou nakonec s výhodou těžit i některé další programy Světové meteorologické organizace, neboť jejich výstupem budou i komplexní datové soubory a autoritativní vědecké poznatky k zajištění dalšího rozvoje monitorovacích a předpovědních systémů životního prostředí, včetně předpovědí nepříznivých povětrnostních podmínek. Kromě toho rok IPY poskytne cenné příspěvky k vyhodnocování klimatické změny a jejích dopadů, zejména bude-li možno pozorovací síť zřízené popř. zkvalitněné během období IPY udržovat v chodu po dobu mnoha dalších let.

Z hlediska meteorologických pozorování in situ patří polární oblasti mezi nejméně pokryté oblasti na Zemi. Polární meteorologie proto ve velkém rozsahu čerpá z polárních družic. Dřívější údaje poskytované meteorologickými družicemi z těchto oblastí sestávaly většinou ze zobrazení ve viditelném a infračerveném spektru. V posledních letech je však k dispozici mnohem širší sortiment produktů, vytvářených pomocí aktivních i pasivních mikrovlnných přístrojů, které umožňují zejména určit teplotní a vlhkostní průběhy, dokonce i za oblačných atmosférických podmínek a také stanovit parametry větru, rozsahu a koncentrace mořského ledu a další údaje. Kromě toho je tento relativní nedostatek pozorování in situ do jisté míry kompenzován uplatněním automatizovaných povětrnostních stanic (AWS) a jak pevných, tak na ledu plavoucích bójí.

Polární oblasti se sice nacházejí ve velké vzdálenosti od hustěji zalidněných zón, přesto však existuje velká potřeba spolehlivých předpovědí počasí i v těchto oblastech. V okolí Arktidy je předpověď třeba k ochraně domorodých společenství a na podporu námořní dopravy a operací a také k průzkumu

a těžbě ropy a zemního plynu. V Antarktidě jsou spolehlivé předpovědi nezbytné ke složitým vzdušným a námořním logistickým operacím a na podporu vědecko-výzkumných programů a stále intenzivnějšího cestovního ruchu. Předpovídání počasí v obou těchto částech světa představuje v porovnání s nepolárními oblastmi některé jedinečné výzvy. Výrazný pokrok dosažený v posledních letech na úseku pozorovacích systémů a numerické předpovědi počasí však vedl v předpovídání počasí ke značnému zlepšení, včetně předpovědí zpracovávaných pro polární oblasti.

V posledních desetiletích byly v životním prostředí polárních oblastí zjištěny významné změny, jako jsou např. úbytek věčného mořského ledu, odtažení některých ledovců a permafrostu a úbytek ledu v řekách a jezerech. Tyto změny, které jsou dokonce mnohem patrnější v Arktidě než v Antarktidě, jsou předmětem rozsáhlých studií. Z Třetí hodnotící zprávy Mezivládního panelu o klimatické změně (IPCC) z roku 2001, kde se na záštitě nad jejím vypracováním podílela i SMO, vyplývá, že v průběhu 20. století se průměrná celosvětová povrchová teplota Země zvýšila přibližně o 0,6 °C. Zpráva dále uvádí odhady naznačující, že povrchové teploty průměrované za celou planetu se v období let 1990 až 2100 zvýší o 1,4 až 5,8 °C. Podle celkových odhadů IPCC se do roku 2100 hladiny moří zvednou o 9 až 88 cm, což by pro celou řadu rozvojových zemí na malých ostrovech a obecně pro nízko položené oblasti celého světa představovalo velmi závažný problém. IPCC v současné době zpracovává Čtvrtou hodnotící zprávu, která je postupně zveřejňována během roku 2007.

Ubývání mořského ledu by mohlo způsobit závažné změny mořských ekosystémů, a tím negativně ovlivnit mořské savce a obrovské populace krílů, zásadní potravu nespočetných mořských ptáků, tuleňů a velryb. Citlivý na dlouhodobé oteplování atmosféry je také permafrost, a je tedy pravděpodobné, že v Arktidě dojde ke stále intenzivnějšímu roztávání zmrzlé půdy doprovázenému rozšiřováním mokřin a možností podstatného poškození staveb a další infrastruktury vybudované na zmrzlé půdě. Takovéto tání by také mělo své důsledky pro uhlíkový cyklus, neboť by došlo k uvolňování jednoho z nejvýznamnějších skleníkových plynů, metanu, v současné době uvězněného uvnitř permafrostu.

Nesmírně významný stratosférický plyn je ozon, neboť pohlcováním ultrafialového slunečního záření chrání biosféru. Atmosférický ozon byl poprvé měřen nad Antarktidou pozemními přístroji v roce IGY v letech 1957–1958. Od poloviny 70. let 20. století byl ke konci zimního období na jižní polokouli zjišťován odlišný vzorec výskytu ozonu, neboť každým rokem byly postupně naměřeny jeho stále nižší hodnoty, a to až do nástupu jarního ohřívání stratosféry. Objev ozonové díry nad Antarktidou proto představoval významný výstup aktivit roku IGY. Nakonec bylo stanoveno, že tato „díra“ se z velké části vytvořila v důsledku emisí některých široce využívaných průmyslových plynů. Poté, co byla v reakci na toto zjištění přijata příslušná opatření, se však nyní zdá, že se ozon stabilizuje. Odhaduje se, že v případě dodržování ustanovení Montrealského protokolu z roku

1987 o látkách způsobujících úbytek ozonové vrstvy by se ozonová vrstva ve středních zeměpisných šířkách do poloviny tohoto století obnovila až na své normální hodnoty a že tato regenerace by nad Antarktidou vyžadovala dalších 15 let.

Jakkoli významné je studium polární meteorologie samo o sobě, je nutné stále co nejvíce zdůrazňovat zásadní vliv polárních regionů na globální klimatický systém jako celek. Změny ve vyšších zeměpisných šířkách mohou mít a mají významný vliv na všechny ekosystémy a na všechny lidské společnosti bez ohledu na to, v jakých zeměpisných šířkách se nacházejí. Dopady polární meteorologie je proto třeba zvažovat v co nejširších souvislostech.

Skutečně lze vyjmenovat četné příklady celosvětového dosahu polárních jevů. Polární led například představuje účinný tepelný příklop, jenž sehrává zásadní roli při udržování celosvětové oceánské cirkulace. Kromě toho hrají polární regiony prvotní úlohu při utváření globálního klimatického systému, jehož hnací silou je energie přijímaná ze Slunce, většinou v nižších zeměpisných šířkách. Během roku přijme rovníková oblast jako celek asi pětkrát více tepelné energie než póly a na tento velký teplotní gradient reaguje atmosféra spolu s oceány přenosem tepla směrem k pólům. Oba polární regiony proto navazují na zbytek klimatického systému Země prostřednictvím dost složitých cest vycházejících ze současného působení atmosférického toku a oceánské cirkulace.

Jižní oscilace El Niño (El Niño – Southern Oscillation, ENSO) představuje významné kolísání hmot nad celou tropickou částí Tichého oceánu, spojené s periodickými změnami povrchových teplot vod ve východní části Tichého oceánu. Sám o sobě ENSO vlastně představuje mohutný klimatický cyklus. Bylo prokázáno, že ovlivňuje oblasti do obrovských vzdáleností od pacifické pánve. Ze statistických důkazů například vyplývá, že v některých částech Afriky může ENSO přispívat k meziročním změnám intenzity srážek a dokonce k suchu. Tento jev byl připsán výskytu El Niño v letech 1991 a 1992, kdy epizoda pustošivého sucha ohrozila hladomorem na 18 milionů lidí. „Telepojení“ (Teleconnections) jsou definována jako atmosférické interakce mezi široce oddělenými regiony a těmito vztahy mezi polárním počasím a ostatními povětrnostními a klimatickými jevy se nyní zabývají výzkumní pracovníci.

Mezinárodní polární rok 2007–2008 se proto bude zabývat širokým spektrem fyzikálních, biologických a společenských otázek souvisejících – úzce i nepřímě – s polárními regiony. Naléhavost a složitost změn pozorovaných v polárních regionech bude vyžadovat široce pojatý a jednotný vědecký přístup. Posílená mezinárodní spolupráce a otevřená partnerství vznikající na základě tohoto přelomového vědeckého úsilí nepochybně usnadní neomezený přístup k údajům a podnítí celoplošné výzkumné iniciativy. Díky mohutnému a vstřícnému úsilí bude rok IPY také představovat významný krok kupředu na cestě ke zpřístupňování vědeckých poznatků široké veřejnosti. Významnou problematikou bude přitom skutečnost, že vlivy původně pocházející z polárních regionů jsou významné také z hlediska globálního klimatického systému jako celku, takže bude také potvrzeno, že celá řada změn zjištěných ve vyšších zeměpisných šířkách má významný vliv na udržitelný

rozvoj všech lidských společností, a to bez ohledu na to, v jaké zeměpisné šířce žijí.

Meteorologie je již dlouho uznávána jako vzor vědy bez hranic. Polární meteorologie představuje snad úplně mezní příklad tohoto principu. Právě proto doufám, že v době, kdy mezinárodní meteorologická komunita slaví Světový meteorologický den 2007, si všechny členské země SMO uvědomí význam polární meteorologie a její potenciální globální dopady na jejich život, bezpečnost a blahobyt. Předpokládám také, že výstupy z těchto aktivit přispějí k lepšímu pochopení proměnné povahy klimatu a klimatické změny i k vytvoření tak potřebných klimatických aplikací řešících některé významné výzvy 21. století.

*Zdroj: Český hydrometeorologický ústav
Snímky zachycují ostrov Jamese Rosse v Antarktidě,
kde pracuje česká polární stanice J. G. Mendela. Foto
Česká geologická služba, Zdeněk Venera*

BIODIVERZITA: COUNTDOWN 2010

V nizozemském Oisterwijku proběhla 15.–16. února 2007 konference k otázkám zastavení úbytku biologické rozmanitosti do r. 2010 a k úloze regionálních a lokálních institucí s názvem Regions as Champions for Biodiversity 2010 – Europe meets Brabant, Brabant meets Europe.

Příliš ambiciózní Kyjev

Světový summit o udržitelném rozvoji (WSSD), který se konal v r. 2002 v Johannesburgu, vyzval ke zpomalení stále probíhajícího úbytku biologické rozmanitosti a zhoršování podmínek pro rozmanitost živých organismů i jejich prostředí s termínem do r. 2010. Tento cíl byl pak pro Evropu ještě zpřísněn – až na ambiciózní úplné zastavení úbytku biodiverzity do r. 2010. Stalo se tak formou jednoho z důležitých závěrů páté konference evropských ministrů životního prostředí Životní prostředí pro Evropu, jež se uskutečnila v květnu r. 2003 v ukrajinském Kyjevě.

Vzhledem k tomu, že současný stav, po uplynutí zhruba pěti let od přijetí výzev, nesvědčí příliš o možnosti dosažení stanoveného cíle v daném časovém horizontu, mluví se již spíše o zastavení ztrát do r. 2010 a v dalším období. V každém případě je tento cíl realizovatelný pouze prostřednictvím zapojení co nejširšího spektra společenských skupin a s jejich součinností. S tímto záměrem byla svolána též regionální konference do nizozemského Oisterwijk v provincii Noord-Brabant.

Myslíme globálně, začínáme jednat lokálně?

Noord-Brabant je svou rozlohou druhou největší provincií Nizozemska, významnou z hlediska ekonomického, oplývající ale zároveň i hodnotami přírodními a krajinářskými. V jednom z pěti největších měst

provincie – v Tilburgu – sídlí navíc Evropské centrum pro ochranu přírody (ECNC – European Centre for Nature Conservation). To bylo také jedním z iniciátorů a jedním z důvodů uspořádání regionální konference k cíli 2010 v nedalekém městečku Oisterwijk.

Konference se zaměřila na možnosti dosažení cíle – zastavení úbytku biodiverzity do r. 2010, jakož i na podporu iniciativy Countdown 2010, vyhlášené Světovým svazem ochrany přírody (IUCN), která má k dosažení tohoto cíle napomoci. Na kon-

ferenci se sešlo na 200 účastníků z 27 států. Zúčastnili se jí zástupci Ministerstva životního prostředí, přírody a vod provincie, včetně ministryně Annemarie Moons, dále zástupci mezinárodních organizací a institucí, včetně UNEP, Rady Evropy, Evropské komise a samozřejmě ECNC, při oficiálních částech jednání též centrálního nizozemského Ministerstva životního prostředí, přírody a vod.

Hlavním rysem konference však byla, na rozdíl od jiných mezinárodních akcí, především účast zástupců místních samospráv a lokálních institucí, představitelů organizace imigrantů a iniciativní zapojení mladých lidí (např. reportáž z diskuse o otázkách biodiverzity a ochrany životního prostředí usku- tečněná prostřednictvím cesty vlakem do několika evropských států, včetně ČR). Setkání se stalo pří- ležitostí k podpisu výzvy Countdown 2010 dalšími or- ganizacemi a institucemi.

Regiony a jejich význam / Význam lokálních a regionálních aktivit

Závěry a doporučení jednání byly shrnuty ve výzvě Regions as Champions for Biodiversity 2010. V ní je vyjádřena podpora všech akcí vedoucích k zastavení zhoršování stavu biologické rozmanitosti a všech je- jích složek, přispívajících zároveň k zachování rázu krajiny, k rozvoji ekologických služeb a zachování zdraví obyvatel. Zdůrazněna je úloha regionálních a lokálních orgánů a role jejich součinnosti s orgány a institucemi na úrovni celostátní a evropské. Uznány jsou dopady změn klimatu na ekosystémy, na ekolo- gické služby a život obyvatel a též potřeba přijímání odpovídajících opatření na úrovni regionů i lokální. Přijímaná opatření musí zohledňovat vazby mezi sfé-

rou ekonomickou, způsoby obhospodařování v ze- mědělství, rozvojem obcí a ochranou přírody a kra- jiny. To se musí promítnout i do krajinného plánování, rozvoje infrastruktury a turismu.

V návaznosti na dokumenty Countdown 2010 IUCN, Opinion on Biodiversity 2010 and Beyond Vý- boru pro regiony (EU) a v duchu Evropské úmluvy o krajině bude vypracován evropský program spo- lupráce v oblasti biodiverzity, který by měl umožnit širší a bezprostřednější výměnu zkušeností mezi re- giony a místními iniciativami a zároveň iniciovat nové meziregionální projekty. Podporu by měly v nových aktivitách získat i přírodně cenné oblasti ve státech střední a východní Evropy. Podpořena bude komuni- kace a různé formy spolupráce mezi společenskými organizacemi, podnikateli, odbornými institucemi a dalšími složkami společnosti a budou rozvíjeny osvětové akce, jež by upozorňovaly nejen na zá- porné jevy, ale též na krásy přírody a krajiny. Oce- něny byly iniciativy mládeže a minoritních skupin ci- zinců a podpořen jejich další rozvoj. Podpořen byl též proces monitorování stavu biodiverzity a vývoj odpovídajících indikátorů. Závěrem jsou vyzývány vládní orgány k zajištění financí pro meziregionální spolupráci a projekty.

Organizátoři konference byli pověřeni ustavením řídicí skupiny pro rozpracování závěrů do konkré- tních akcí a předáním výsledků příslušným orgánům a organizacím.

Milena Roudná

*konzultant, odbor rozvojové a projektové spolupráce
MŽP*

Foto z konference v Oisterwijk – autorka

DOPRAVA:

EVROPSKÁ CESTA K NOVÉ DOPRAVNÍ POLITICE

Evropská agentura pro životní prostředí (EEA) vydala první letošní zprávu (Report No 1/2007), která se týká problematiky dopravy a životního prostředí. Obsah lze shrnout do následujících základních tezí.

Objem přepravovaného zboží se zvětšuje rychleji, než stoupá ekonomika.

Zboží je přepravováno častěji a na delší vzdálenosti. Posuzování celkové poptávky po dopravě je důležité kvůli vazbě mezi ob- jemem dopravy a jejími do- pady na životní prostředí. Změna struktury tržních va- zeb může přispět ke snížení dopadů dopravy na životní prostředí.

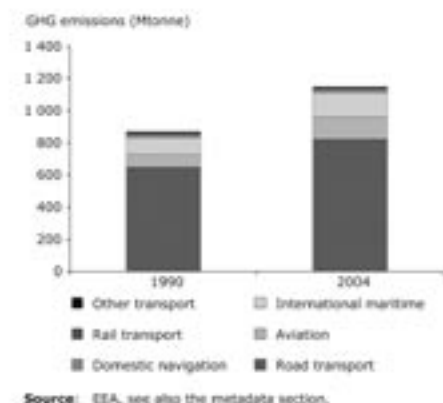
Objem osobní dopravy nadále roste.

Objem osobní dopravy v členských zemích EEA (a hlavně mezi nimi) vzrůstá. Například letecká do- prava zaznamenala obrovský nárůst. Pro příští de- setiletí se počítá s dalším růstem objemu osobní do- pravy, především v členských státech EU přijatých v roce 2004 (tzv. EU-10).

Zvyšují se emise skleníkových plynů z dopravy.

Zvýšení relativní energetické účinnosti všech druhů dopravy a zavedení obnovitelných paliv není dostatečné vzhledem k růstu objemu do- pravy. Tato tendence ohrožuje splnění cílů Kjót- ského protokolu. Proto je zapotřebí dalších

nástrojů v rámci politik týkajících se této problematiky.

*Emise skleníkových plynů z dopravy.
Zdroj: EEA, Report No 1/2007*

Nebezpečné emise klesají, ale problémy týkající se kvality ovzduší nadále vyžadují naši pozornost.

Doprava, především silniční, vzhledem k zpřísnujícím se emisním standardům vykazuje menší znečištění, ale přesto kvalita ovzduší ve městech nesplňuje limitní hodnoty stanovené evropskými předpisy a má nadále negativní vliv na lidské zdraví. Emise SO_x se spíše přesunuly z pevniny na moře, ale ke skutečnému snížení nedošlo.

Zlepšování účinnosti vozidel se sice zpomaluje, ovšem motorová nafta může být čistší.

Zlepšování účinnosti osobních vozidel bylo pomalejší, než se očekávalo, především kvůli vývoji trhu. Evropská komise oznámila novou politiku týkající se emisí CO_2 pocházejících z osobních vozidel. Technická opatření snižující emise NO_x a tuhých částic rychle zlepšují kvalitu nových diesellových vozidel z hlediska životního prostředí a nabízejí další možnosti řešení této problematiky.

Roste podíl alternativních paliv a použití čistších paliv.

Cíle týkající se biopaliv jsou implementovány většinou členskými státy. Přes nízkou počáteční úroveň produkce biopaliv každoročně roste. Nicméně produkce biomasy musí splňovat předpoklad udržitelnosti, aby nedocházelo ke ztrátě biodiverzity.

Dotace na dopravu a externí náklady.

Dotace na dopravu jsou významné: nejméně 270–290 mld. eur ročně. Externí náklady dopravy dokonce převyšují objemy dotací na ni. Internalizace externích nákladů by proto měla nadále zůstat hlavním tématem dopravní cenové politiky, přičemž snížení dotací na dopravu je jednou možnou alternativou řešení.

Úplné znění zprávy naleznete na http://reports.eea.europa.eu/eea_report_2007_1/en.

Připravila
Ing. Barbora Šumberová, MSc.
CENIA, česká informační agentura životního prostředí
Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí

.....

DOPRAVA:

MOŽNOSTI SNIŽOVÁNÍ EMISÍ OXIDU UHLÍČITÉHO

Záměr EU podstatně zpřísnit normu pro emise oxidu uhličitého (CO_2) u osobních aut z dosavadních průměrných 161 g/km na 110 a nakonec kompromisně 130 g/km vyvolal rozporuplnou diskusi. Pro řadu automobilek, zvláště těch vyrábějících malá úsporná osobní auta (v ČR Toyota), nečiní zamýšlená emisní norma 110g/km zásadní problém. Například pro mladoboleslavskou Škodovku ale činí problém i kompromisních 130 g/km.

Emisní náročnost různých druhů dopravy

Podle předběžných odhadů Centra dopravního výzkumu (CDV) Brno motorová doprava v roce 2005 v ČR emitovala 16 360 000 t CO_2 , z toho individuální automobilová doprava 8 947 000 t, autobusy 1 577 000 t, nákladní auta 4 322 000 t, motorová železnice 259 000 t, letadla 1 244 000 t a lodě 11 000 t. K tomu je nutné dopočítat na základě dat Českého statistického úřadu (ČSÚ) nepřímé emise CO_2 z vý-

roby elektřiny v témže roce pro elektrickou železnici ve výši 800 000 t, pro metro 77 000 t, tramvaje 201 000 t a pro trolejbusy 67 000 t. Celkem emise CO_2 z dopravy ČR v roce 2005 vyvolaná její trakční spotřebou činila asi 17 505 000 t.

Možnosti snižování emisí CO_2 v dopravě jsou rozsáhlé, ale nesnadno mobilizovatelné. Jednou z nich je uvažované zpřísnění emisních norem pro nová vozidla.

Měrnou emisní náročnost jednotlivých druhů dopravy v ČR v roce 2005 ukazují tabulky 1 a 2:

Tabulka č. 1 – Výkony v mil. tkm, emise CO₂ v t a počet tkm na 1 t emise v ČR v r. 2005

Druh emise	Silniční	Motor. žel.	Vodní	Elektr. žel.
Objem přepravy	43 447	1 486,6	811	13 379,4
CO ₂ absolutní t	4 322 000	112 971	11 000	361 048,2
Výkon čtkm/t CO ₂	10 053	13 159	73 727	37 057

Emisní náročnost elektrických druhů dopravy je vypočtena na základě jejich odhadované trakční spotřeby elektřiny, emisí CO₂ v uhelných elektrárnách a. s. ČEZ ve výši 33 321 440 t, což znamená 1 006,7 t emisí CO₂ na výrobu 1 GWh elektřiny v uhelných elektrárnách ČEZ, po korekci této hodnoty podílem bez emisních elektráren v ČR asi 753,33 t emisí CO₂ na výrobu 1 GWh elektřiny v ČR v roce 2005.

Dle tabulky č. 1 v nákladní dopravě ČR v roce 2005 měla nejnižší měrnou emisní náročnost vodní doprava, druhá nejnižší byla elektrická železnice, třetí motorová železnice a nejvyšší měrné emise CO₂ měla nákladní silniční doprava. U pěti ze sedmi sledovaných škodlivin byla ale o jeden až tři řády nejšetrnější elektrická železnice, jež má též nejnižší měrnou energetickou náročnost. Vodní doprava ji v měrné energetické náročnosti převyšuje o 50 % a motorová železnice a nákladní silniční doprava o 500 %.

Problém je, že CDV v roce 2004 zásadně přepočítalo spotřebu pohonných hmot, a tím i emise, přičemž zdaleka největší pokles, na plnou jednu pětinu, měla vodní doprava. Na 40 % klesla motorová železnice. To nepřekvapuje, protože České dráhy vykazovaly léta méně než poloviční spotřebu motorové nafty proti údajům CDV. Změny u ostatních druhů motorové dopravy byly do 10 %. CDV přešlo o dat Česká asociace petrolejářského průmyslu a obchodu (ČAPPO) k datům ČSÚ. Největší pokles byl u vodní dopravy a nebyl vysvětlen.

Základní závěr nepřekvapuje: snižovat emise CO₂ v dopravě lze při daných dopravních potřebách přesunem části nákladní silniční dopravy na dopravu vodní a železniční, nejlépe v elektrické trakci. Určité snížení emisí CO₂ může přinést i elektrifikace dalších tratí, pokud je na nich významná nákladní doprava. Vodní dopravě konkuruje především elektrická železnice, nikoliv železnice motorová, jak uvádí rejdaři. Její konkurenceschopnost je v ČR dlouhodobě nízká. Nad jejími emisemi zůstává otazník.

Metro – nejšetrnější osobní doprava

Měrnou emisní náročnost jednotlivých druhů osobní dopravy v ČR v roce 2005 ukazuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 – Výkon v mil. osobkm, emise CO₂ v t a osobkm/t emise CO₂ v osobní dopravě v roce 2005 v ČR

Druh dopravy	Výkon	Emise CO ₂	Osobkm/t CO ₂
IAD	68 640	8 947 000	7 672
Autobus	14 587,1	1 577 000	9 250
Železnice	Elektrická	3 333,35	438 349
	Motorová	3 333,35	259 000
MHD	Metro	3 165,2	41 204
	Tramvaj	5 197,9	200 778
	trolejbus	955,4	66 510
Letecká	9 735,7	1 244 000	7 826

Zdroj: Výkony dle Ročenky dopravy, u železnice rozdělení mezi trakce dle odhadů expertů ČD, emise motorové dopravy dle předběžných odhadů Ročenky dopravy, vlastní výpočty.

Na emise CO₂ je nejúspornější metro, druhé jsou tramvaje, třetí trolejbusy. Výstavba nových tratí elektrické MHD v místech dostatečně velkých přepravních toků kromě jiného snižuje i emise CO₂. Její podpora ze strany státu je ale zjevně nedostatečná. Větší města v rámci svých priorit často nemají na větší výstavbu tratí elektrické MHD dost peněz nebo tím krvácí (Praha výstavbou metra, Liberec rekonstrukcí tramvajových tratí). Podobně větší města nemají dost peněz na dotování ztrátového provozu MHD, nadměrně zdražují jízdné v MHD, a vyhání tak část cestujících z MHD k osobním autům. Zamýšlené zvýšení snížené sazby daně z přidané hodnoty z 5 % na 9 % a v brzké době na 15 % by ale vážně ekonomicky zdražilo vnitrostátní veřejnou osobní dopravu a nákladní železniční dopravu o 4 % (10 %). Poškodilo by zejména šetrnou železniční dopravu, dopravu linkovými autobusy a MHD. Zvýšilo by i emise CO₂ z dopravy ČR.

Čtvrtá nejšetrnější vychází motorová železnice. Pátý a již značně nešetrný vychází autobus, bohužel bez rozlišení na linkový (v předchozích letech měl nižší měrné emise) a MHD. Tabulku v malém odstupu uzavírají letadla, osobní auta (IAD) a elektrické vlaky.

U vlaků nemusí být reálný ne příliš jistý odhad expertů ČD, že se přepravní výkony v osobkm v osobní železniční dopravě mezi její elektrickou a motorovou trakci dělí 50 : 50. Jistý je jen podíl motorové trakce na hrubých tunokilometrech (objem přepravy včetně hmotnosti vlaků) osobní železniční dopravy cca 22,45 % a na vlakokilometrech (kilometry ujeté vlaky) cca 54 %. Z těchto čísel ale nelze jednoznačně určit přepravní výkony v osobkm. Dle některých se na přepravních výkonech v osobkm v osobní železniční dopravě podstatně více podílí elektrické vlaky.

Nelze namítat, když po některých elektrifikovaných tratích v dopravních sedlech s nízkou poptávkou po přepravě jezdí malé úsporné motorové vlaky místo velkých hmotných a tím i na energii náročných elektrických vlaků. Potřeba snižovat emise CO₂ nemůže být argumentem pro elektrizaci dalších tratí, pokud na nich není významná nákladní doprava.

Elektrizace tratí ale obvykle řeší problém nedostatečných výkonů dieselových lokomotiv a tím i nižších rychlostí a někde i nedostatečné kapacity jednokolejných železničních tratí. Snižuje četné toxické emise.

Řada tratí je podstatně delší než souběžné silnice. Výrazněji zkracujících přeložek tratí se staví minimum. Přeložky na koridorech k 1. 1. 2007 tratě zkrátily dohromady jen o 2,1 km. „Uhelná“ přeložka trati u Března u Chomutova ale trať prodlužuje o celé 2 km. Nejnadějnější plánována přeložka Ejpovice – Plzeň Doubravka zkracuje trať č. 170 o 6,1 km. V podmínkách roku 2005 šetří přímo asi 2701 MWh elektřiny/r., tj. asi 2 035 t CO₂. Odmitání výstavby 1,25–2,5 km (podle variant) dlouhé libické spojky, která by zkrátila trať z Prahy do Hradce Králové o 4,5–5 km a zrychlila jízdu osobních vlaků po ní minimálně o 5 minut/vlak jejím zahrnutím do podstatně méně efektivní modernizace celé trati Velký Osek – Hradec Králové není dobré. Přímé snížení emisí CO₂ z titulu postavení tzv. libické spojky by činilo asi 998 t/rok 2006.

Nadměrná délka tratí a s ní spojené nižší průměrné i celkové rychlosti přepravy vážně snižují konkurenceschopnost železniční přepravy vůči přepravě silniční a na krátké vzdálenosti i vůči dopravě letecké.

Možnosti snižovat emise CO₂

Tabulka č. 2 ukazuje, že individuální automobilová doprava patří k největším měrným emitentům CO₂ v ČR, o absolutních emisích CO₂ nemluvě. Snaha snížit její emise je tudíž zcela na místě. Tabulky ukazují průměrné roční hodnoty měrných emisí CO₂ jednotlivých druhů osobní dopravy v roce 2005. Za nimi se skrývají velké rozdíly u jednotlivých tras i jízdy vzhledem k rozdílnému vytížení dopravních prostředků.

Kupujeme auta pro potřeby přepravovat se nebo pro prestiž? Spotřeba velkých hmotných silných osobních aut je samozřejmě podstatně vyšší než spotřeba malých úsporných osobních aut na stejný přepravní výkon. Problém vejít se do navrhované emisní normy mají především výrobci velkých silných osobních aut. Na jejich zájmy by z hlediska potřeby snižovat emise CO₂ nebylo dobré dát.

Spotřeba pohonných hmot a tím i emise CO₂ se významně liší podle způsobu jízdy. Každá změna rychlosti zvyšuje spotřebu energie a tím i emise CO₂. Plně to platí i pro vlaky, kde se negativně projevuje množství pomalých jízd pro zchátralost mnoha tratí. Tramvaje, trolejbusy a autobusy významně brzdí časté zácpy na silnicích, způsobované auty. Nejde

jen o tradiční jízdu po běžné silnici, po městské silnici a po dálnici.

Z hlediska spotřeby pohonných hmot, emisí, hluku i bezpečnosti se optimální rychlost jízdy osobního auta na rovné silnici pohybuje mezi 80–90 km/hod. Dnes povolených 130 km/hod. na dálnici znamená podstatně vyšší spotřebu i podstatně vyšší emise, o běžně ježděných 160 km/h i více nemluvě. Návrh dovolit na části dálnic a rychlostních silnic rychlost 160 km/h znamená kromě jiného i vyšší emise škodlivin včetně CO₂.

Spotřebu energie, zejména v železniční a tramvajové dopravě, značně zvyšuje silně zastaralý a tím i nadměrně hmotný park vozidel, u části tramvají a u elektrické trakce železnic kromě moderních souprav 680 a 471 i absence tyristorové výzbroje, která vyrábí elektřinu při brzdění a vrací ji do sítě. Např. nová patrová třívozová jednotka řady 471 spotřebuje na srovnatelný přepravní výkon asi o 45 % méně elektřiny než stará jednotka řady 451, nová souprava metra má nižší měrnou spotřebu asi o 40 % proti srovnatelné soupravě staré apod.

Emise v motorové dopravě významně ovlivňuje i druh spalovaného paliva. Nižší emise včetně CO₂ než benzín a nafta má zemní plyn, vzhledem k procesu propadů mají prakticky nulové emise CO₂ biopaliva. Problém je, že se jich v ČR vyrábí málo, prodává ještě podstatně méně (část bionafty se vyváží), a že naše pole a lesy mohou pokrýt obrovskou spotřebu pohonných hmot motorovou dopravou ČR jen z malé části. Plynofikace dopravy je i nadále zjevně nedostatečná.

Emise samozřejmě primárně ovlivňuje výše přepravních výkonů. Pro její minimalizaci se v ČR udělalo velmi málo. Naopak se přijímají nebo tolerují četná opatření, která přepravní náročnost významně zvyšují. Intenzivně se staví dálnice a rychlostní silnice, které kromě jiného mocně stimulují růst energeticky a emisně náročné silniční dopravy na úkor úsporné a šetrné dopravy železniční i vznik silniční dopravy, která by bez jejich postavení nevznikla. Veřejná doprava je nedostatečná rozsahem (zvláště na venkov) a v neutěšeném stavu, včetně absence četných přestupních bodů. Hypermarkety i satelitní čtvrti se povolují i v polích mimo veřejnou dopravu, i velké průmyslové zóny se velmi často staví bez napojení na železnici, doprava a v jejím rámci zejména letecká a silniční doprava neplatí své mnohé náklady atd.

Ing. Jan Zeman, CSc.

**Ministerstvo životního prostředí vyhlašuje v rámci programu Jaro pro Zemi soutěž
pro děti a mládež zaměřenou na obnovitelné zdroje energie**

PODEJ RUKU ZEMI

V současné době celý svět diskutuje o klimatických změnách na Zemi a o tom, jak hodně se na těchto změnách podílí člověk.

Rok 2007 byl vyhlášen Mezinárodním polárním rokem a vědci mnoha zemí světa budou zkoumat polární oblasti a hledat odpovědi na otázky související s klimatickými změnami.

- Myslíš si, že současné změny klimatu jsou důsledkem činnosti člověka?
- Myslíš si, že si člověk dokáže s problémem klimatických změn poradit?
- Máš představu, jak využít obnovitelné zdroje energie, jako je slunce, voda, vítr, biomasa?
- Myslíš si, že můžeme snížit spotřebu energie a přitom žít spokojeně na Zemi?
- Máš představu, jaký vliv má na Zemi využívání neobnovitelných zdrojů energie jako je uhlí, ropa, uran?

Cílem soutěže je zamyslet se nad současnou situací získávání energie a jejím dopadem na životní prostředí a zároveň se blíže seznámit s tématem obnovitelných zdrojů energie. Při řešení úkolů je vítáno uplatnění vlastních nápadů a fantazie.

Hlavní ceny soutěže: Solární spotřebič, stavebnice poháněné fotovoltaickým článkem a další zajímavé ceny vztahující se k životnímu prostředí a výtvarným činnostem.

Kategorie a předmět soutěže:

Děti od 10 do 15 let – výtvarná práce – nakreslit soubor dvou výtvarných prací libovolnou technikou. Jedna bude vycházet z použití obnovitelných zdrojů energie, druhá bude dokumentovat využití neobnovitelných zdrojů energie.

Mládež od 15 do 19 let – esej – zamysli se nad tím, jak může fungovat domácnost, dům, vesnice nebo město,

dopravní prostředek za využití obnovitelných zdrojů energie. Srovnej svou představu se současným stavem, kdy se většina energie získává z neobnovitelných zdrojů.

Podmínky soutěže:

Každý účastník soutěže může zaslat maximálně 1 soubor výtvarných děl (formát každé práce velikosti A4), který bude na rubu označen jménem autora, adresou a věkem. Každý účastník soutěže může zaslat pouze 1 esej (rozsah maximálně 2 normo strany na A4), která bude na rubu označena jménem autora, adresou a věkem. Zaslané výtvarné práce a eseje se nevracejí a Ministerstvo životního prostředí si vyhrazuje právo na jejich bezplatné užití pro své potřeby.

Hodnocení: Odborná porota bude hodnotit práce z hlediska věcného i uměleckého. Rozhodnutí komise bude konečné.

Termíny:

Soutěž byla zahájena dne 22. března 2007 (Světový den vody).

Uzávěrka soutěže je 22. května 2007 (Mezinárodní den biologické rozmanitosti), rozhodující je datum doručení na Ministerstvo životního prostředí. Vyhlášení výsledků soutěže a předání cen proběhne v červnu v rámci oslav Světového dne životního prostředí a následně bude zveřejněno na webových stránkách Ministerstva životního prostředí www.env.cz.

Adresa pořadatele soutěže, kam se posílají práce:

Obálku se zpáteční adresou viditelně označenou názvem soutěže PODEJ RUKU ZEMI zašli na adresu Ministerstva životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, oddělení propagace, k rukám RNDr. Evy Skalníkové.

Více informací k tématu můžete nalézt např. na:

www.env.cz www.solartec.cz
www.czrea.org www.ekolist.cz
www.ekowatt.cz www.energetika.cz
www.eurosolar.cz www.oze.cz
www.ceacr.cz www.solarniliga.cz
www.permakultura.cz

a dalších. Stačí zadat do vyhledávačů třeba heslo obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie.

Všem účastníkům soutěže přejeme mnoho tvůrčích úspěchů.

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí • Ročník XVII, číslo 5/2007 • Vychází 12× ročně • Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel.: 267 122 549 • Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel.: 261 910 608, e-mail: hana.kolarova@tiscali.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8, tel.: 283 090 352, fax: 233 553 422, e-mail: sevt@sevt.cz • Sazba Informica, tisk PeMa Praha • Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2007 je 750,- Kč • Číslo 5/2007 předáno do tisku 15. 4. 2007